

ΠΑΛΛΑΤΙΝΙΣΜΟΣ, ΠΑΝΣΛΑΥΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΕΥΤΟΝΙΣΜΟΣ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ

ΥΠΟ † ΑΙΜΙΛΙΟΥ DECKERT *

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὅ πρό τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἐτῶν περί Παλλατινισμοῦ ἢ περί Πανσλαυισμοῦ ἢ πρό πάντων περί Παντευτονισμοῦ ἀναφέρων, ἐν ἧτο δυνατόν παρὰ νά ἐκληφθῆ ὑπό παντός σοβαροῦ καί πρακτικοῦ πολιτικοῦ ἀνδρός, ὡς ὄνειροπόλος καί φαντασιόπληκτος. Καί ὁμως πάντοτε ὑπῆρξαν μερικά φάσματα τὰ ὅποια θά ἡδύνατό τις νά προσατενίσῃ ὀξύτερον ἂν ὄχι ἀλλαχοῦ εἰς τόν κόσμον, τοῦλάχιστον ὁμως ἀσφαλῶς εἰς τήν πρακτικὴν Πολιτικὴν Ἐπιστήμην καί Τέχνην.

Εἰς τὰς τρεῖς σπουδαιότατας ὁμογενείας αἱ ὅποια κατοικοῦσι τήν Εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον καί αἰτίνες κατ' ἀριθμόν ὑπερτεροῦσιν ἀσυγκρίτως τὰς λοιπὰς, ἐν ᾗ πρός ἀλλήλας σχεδόν ἐξισοῦνται, ἀνεφάνησαν ἀπό πολλοῦ χρόνου ἰδέαι—ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν φάσματα—τὰς ὁποίας θά ἡδυνάμεθα νά καλέσωμεν διὰ τῶν ἄνω ὀνομασιῶν. Περὶ τούτου οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Βαθύτερον δέ τις ἐξετάζων τὰ πράγματα ἀνευρίσκει ὅτι κυριώτατα ἰδέαι, καί συχνότατα λίαν φαντασιώδεις, ὑπῆρξαν αἱ κυβερνήσασαι καί διαμορφώσασαι τόν κόσμον, ἐν ᾗ τὰ ξίφη, αἱ λόγχοι καί τὰ τηλεδόλα ἐχρησίμευσαν μόνον ὡς μέσον ἐξυηρητικόν τῶν ἰδεῶν τούτων. Τοῦτο συνέβη κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, τοῦτ' αὐτὸ πιθανῶς θά συμβῆ καί εἰς τὸ μέλλον· εἰς τὸ παρὸν ὁμως ἐκ τῶν ἀνωτέρω γεγονότων οἱ Γερμανοὶ ἐθίχθησαν καί ἐταράχθησαν μυχιαίτατα.

* † Emil Deckert: Panlatinismus, Panславismus und Panteutonismus in ihrer Bedeutung für die politische Weltlage. Ein Beitrag zur europäischen Staatenkunde, 1914. Μετάφρασις (ἀδεία τοῦ ἀειμνήστου συγγραφέως) ὑπό Δ. Καλιτσουνάκι.

Ἄς προσπαθῶμεν λοιπὸν εἰς τὴν κατωτέρω ἔρευναν νὰ διευκρινίσωμεν τὰ καθορισθέντα «φάσματα» ἀκριθέστερόν πως.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ ἰδέα τῆς κοσμοκρατορίας προεκάλεσε κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς πλησίον αὐτῆς κειμένας χώρας παγκοσμίους πολέμους.

Ἰπὲρ αὐτῆς ἢ κατ' αὐτῆς ἐξιφούληκσαν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, ὁ Αὐγούστος, ὁ Ἀρμίνιος, ὁ Θεοδοσίος καὶ οἱ πλείστοι ἄλλοι ἑνδοχοὶ ἤρωες, εἰ ζήσαντες κατὰ τὴν πρὸ ἡμῶν εἰσχιλιετηρίδα. Κατὰ τὸν μεσαίωνα τὴν ἰδέαν τῆς κοσμοκρατορίας ὑποκατέστησε τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δόγμα, ὡς κοσμοκινήτηριος καὶ συγκλονιστικὴ δύναμις. Ἄς ἀναμνησθῆ τις μόνον τῶν ἀγώνων τῶν Καρολιῶν, τῶν Σταυροφοριῶν, τῶν ταραχῶν τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως καὶ τοῦ τριακονταετοῦ πολέμου. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δόγμα ἀπόλεσαν μέγα μέρος τῆς γοητείας του, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τῆς ἰδέας τῶν Ἐθνικοτήτων. κανένα δὲ μεγάλον πολιτικὸν ἄνδρα ἢ στρατηλάτην τῆς ἐσχάτως διαρρουσάσης ἑκατονταετηρίδος δὲν γνωρίζομεν, ὁ ὅποιος οὕτως ἢ ἄλλως νὰ μὴ ἐξυτηρέτησε τὴν ἰδέαν ταύτην ἢ τυχὸν νὰ ἀντεπεξῆλθε κατ' αὐτῆς.

Καὶ διὰ τὴν ἰδέαν τῶν ἐθνικοτήτων ἀρκετὸν ἤδη ἔρρευσε αἷμα εἰς τε τὸν Δούναβιν καὶ τὸν Βιστούλαν, εἰς τε τὸν Ρήνον καὶ τὸν Σηκουάναν, εἰς τε τὸν Τίβινον καὶ εἰς τὸν Μίνικιον.

Θὰ ἠδύνατό τις λοιπὸν μετὰ τὰ ἀνωτέρω νὰ θεωρήσῃ ὡς ἰδύνατον τὸ διὰ ποτὲ ἢ εὐρυτέρα συναίσθησις τῆς ὁμοφυλίας θὰ ἠδύνατο νὰ διαδραματίσῃ ρόλον πολιτικοῦ παράγοντος; Εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐγένετο ἤδη ἀπὸ τινων δεκαετηρίδων ἡ ἀρχὴ τοιαύτης ἐξελίξεως; τοῦτου δι' ἕνεκα ἐλέπομεν νῦν διὰ τὴν ἰδέαν αὐτὴ ὅπως ἰδιαιτέρως αὐτόθι προαχθεῖσα ἀνέφλεξε τὸν μέγιστον τῶν παγκοσμίων πολέμων, ὁ ὅποιος ἐξεμάνη ποτὲ εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Διότι ὅχι μόνον συμπαρυσύρθησαν εἰς αὐτὸν αἱ κυριώταται χῶραι τῆς Εὐρώπης ἀλλὰ καὶ μέγας ἀριθμὸς τῶν ὑπερποντίων.

Ὅχι μόνον ἔμως μεταξὺ τῶν Σλαύων ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν Λατίνων καὶ τῶν Τευτόνων πολλοὶ ἀριθμοῦνται σήμερον οἱ ὅποιοι θεωροῦν τὸ δόγμα τῶν Ἐθνικοτήτων ὡς πολὺ στενὸν καὶ ἀνεπαρκές, δι' αὐτὸ δὲ προσπαθοῦσι νὰ καλλιεργήσωσι καὶ πραγματοποιήσωσιν εὐρυτέραν τινὰ ἔννοιαν ὁμοφυλίας. Ὡς ὁ Πανσλαβισμὸς οὕτω καὶ ὁ Παλλατινισμὸς καὶ ὁ Παντευτονισμὸς ἀπὸ καιροῦ ἀγωνίζονται μὲ μαζικὰς ἢ ἐλάσσονας ἐνεργείας, μὲ περισσοτέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἐλπίδας ἐπιτυχίας πρὸς ἀπόκτησιν σταθερᾶς τινος καὶ αἰσθητῆς ἀντιληπτῆς μορφῆς.

Ἀναμφισβητήτως ἐκάστη τῶν περι οὗ ὁ λόγος τριῶν ἑμοφυλιῶν ἔχει εἰς βῆθμόν τινα κοινὴν τὴν καταγωγὴν, κοινὰς πνευματικά; καὶ φυσικὰς χαρακτηριστικὰς ἰδιότητες ὡς καὶ κοινὰς ῥοπὰς καὶ ἐμπνεύσεις. Ἐπὶ τῇ βῆσει λοιπὸν τῆς κοινότητος ταύτης διεμορφώθησαν καὶ αἱ τύχαι τῶν μελῶν τῶν ἑμοφυλιῶν τούτων ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις λίαν ὁμοιομόρφως, καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν δὲ τοῦ πολιτισμοῦ των καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἐκπολιτιστικῆς σταδιοδρομίας εἰς ὃν ἀνήλθον παρουσιάζουσι καταφανεῖς συμφωνίας καὶ συγγενείας. Πέραν ὅμως ὠρισμένου τινὸς βαθμοῦ ἢ ἐπαφῆς τῶν μελῶν δὲν ἐπροχώρησεν εἰς καμμίαν τῶν τριῶν ἑμοφυλιῶν, τὰ συμφέροντα καὶ οἱ ἀγῶνες τῶν μελῶν διεχωρίσθησαν πολλαχῶς ἀλλήλων, θεωρῶ δὲ διαφέρον θέμα πολιτικῆς προγνωστικότητος νὰ ἐξετάσθῃ ἂν ἡ κατάστασις αὕτη θὰ διεμορφουτο εἰς ἀπώτερον μέλλον ἄλλως πως.

Εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ θέματος τούτου θὰ ἐξετάσω ἀκριβεστερον τὰς τρεῖς ταύτας ἑμοφυλίαις κατὰ σειρὰν, διὰ νὰ καταλήξω εἰς τὰ πορίσματα καὶ νὰ ἀνεύρω τοὺς κυρίους παράγοντας. Ἄρχομαι κατὰ προτίμησιν ἀπὸ τοῦ Λατινισμοῦ διότι αἱ συνθήκαι τοῦ εἶνε περισσότερον ἀντιληπτὰ καὶ ἄπλαϊ.

II. ΠΑΛΛΑΤΙΝΙΣΜΟΣ

Πρὸ τοῦ Σλαυισμοῦ καὶ Τευτονισμοῦ ὁ Λατινισμὸς, ἀριθμῶν νῦν περὶ τὰ 2600 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης (περὶ τὰ 115 ἑκατομμ.), ἔχει τὸ σπουδαῖον προτέρημα, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ἡμῶν, διὲ ἐξησέποτε κατὰ τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν ὡς ἐνιαῖος πολιτικὸς ὀργανισμὸς. Εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἐλάχιστος λόγος ἐγένετο περὶ ἔθνευσι καὶ δόγματος Ἐθνικότητων, οἱ Αὐτοκράτορες καὶ Καίσαρες τῆς ἀρχαίας Ρώμης συνέπηξαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τμήματα λαῶν Ἑτρουσκικῆς, Ἰβηρικῆς, Κελτικῆς καὶ Ἰλλυρικῆς καταγωγῆς, ἅτινα κατώκειον τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν, Γαλλίαν καὶ Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν γνωστὴν γιγαντώσῃ Ρωμαϊκῇ Αὐτοκρατορίᾳ. Δὲν εἶνε λοιπὸν περιέργον ἔτι οἱ λαοὶ τῆς νοτίου καὶ νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης ἐσυγγένευσαν εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, εἰς τὰς περὶ δικαίου ἀντιλήψεις, εἰς τὰ ἦθη πολὺ περισσότερον πρὸς ἀλλήλους ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Βορείου. Μέσης καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἀφ' οὗ τὸ Κράτος αὐτῶν τοῦτο μετὰ τοῦ ἀκράτου συγκεντρωτικοῦ πολιτικοῦ καὶ βιοικητικοῦ συστήματός του διετηρήθη, ἐπὶ ἡμίσειαν χιλιετηρίδα. Εἰς τὴν Νοτιοανατολικὴν ὅμως Εὐρώπην τὸ ἐνοποιητικὸν ἔργον τῶν Αὐτοκρατόρων ὤπε-

λείφθη κατά πολύ. Ἐκεῖ ὄχι μόνον ὁ σχηματισμός τοῦ ἐδάφους παρενόησαν εἰς αὐτοὺς μεγαλύτερας δυσκολίας πρὸς τελικὴν καθυπόταξιν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀνώτερος πολιτισμὸς τὸν ὅποιον εὗρον ἐκεῖ οἱ Ῥωμαῖοι ὀλίγον ἔλειψε νὰ μεταβάλῃ αὐτοὺς εἰς Ἕλληνας καὶ Ἀνατολίτας. Δι' αὐτὸ μόνον οἱ κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Λακτίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς παραλίας ἐθεώρουν ἑαυτοὺς Λατίνους.

Ὅτε δὲ μετὰ ταῦτα κατὰ τὴν Ὡ. καὶ Ἢ. μ. Χ. ἑκατονταετ. τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος κατέρρευσε καὶ εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν Εὐρώπην, ἕνεκα τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τευτονικῶν ὀρῶν, τότε ἡ Ἐκκλησία, ἣτις ἐν τῇ μεταξὺ εἶχεν ἤδη εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἡτοιμάζετο νὰ ὑπεισέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν Καισάρων. Γενικῶς δ' εἶπειν οἱ ἀνώτατοι λειτουργοὶ τῆς ἔσχον περισσοτέρας ἐπιτυχίας ἀπὸ τοῦς Γερμανοὺς λαοπροβλήτους βασιλεῖς, οἵτινες ἀπὸ τοῦ Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐπεεδίωξαν τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Οἱ πάππαι λοιπὸν κατώρθωσαν νὰ ἐπικρατήσῃ εἰς τὰς τρεῖς κυρίως λατινικὰς χώρας ἡ μορφή τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὸ Ἱεραρχικὸν αὐτῶν ἐκκλησιαστικὸν πολίτευμα, τὸ ὅποιον διεμόρφωσαν πιστῶς κατὰ τὸ πολιτικὸν πολίτευμα τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Εἰς τὰς Σλαυικὰς καὶ Τευτονικὰς χώρας ἐπραγματοποιήθη τοῦτο εἰς πολὺ μικρότερον βαθμὸν. Οἱ Σλαβοὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπέβησαν ἀνέκαθεν σχισματικοί, καθὼς καὶ οἱ Ἕλληνες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν οἱ βαρῶνοι ἤδη κατὰ τὰ μέσα τῆς 13. ἑκατονταετηρίδος ἐρριψαν παππικὴν τινα βούλλαν ἀναθεματισμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον οἱ εὐγενεῖς ἐρόνευσαν τὸν παππικὸν δικαστὴν τῶν αἰρετικῶν Κοράδον von Marburg, μέχρις ἔτου κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λουθήρου ὁ χωρισμὸς τῆς Τευτονικῆς Εὐρώπης ἀπὸ τῆς Ῥώμης συνετέλεσθη τελείως.

Ἐξετάζων τις ἀκριβέστερον τὰς ἐπιτυχίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ παππισμοῦ παρὰ τοῖς Λατίνοις, ἀνευρίσκει ἀσφαλῶς ὅτι αὗται ὑπῆρξαν καὶ παρ' αὐτοῖς ἀκόμη ἄτελεῖς καὶ δι' Ἕλληνας, Ἴσπανοὶ, Πορτογάλλοι καὶ Ἴταλοὶ πολὺ ἀπέχον ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποτελέσωσι μίαν καὶ ἐνιαίαν ἀγέλην ὑπὸ τὸν ἀρχιεπισκοπία των. Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ταχέως περιορίσθη εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ μονὰς, εἰς δὲ τὸν δημόσιον βίον καὶ εἰς τὰ δικαστήρια καθὼς καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν φιλολογίαν ἡ γλῶσσα ἡ μόνον ἀποκλειστικῶς εὐχρηστος ἦτο ἡ Λατινικὴ δημώδης, ἡ «Lingua romana rustica»· αὕτη δὲ εἰς τὰς τρεῖς κυρίας Λατινικὰς χώρας διέφερε πολὺ.

Πόσον δὲ κατὰ θεμελιωδῶς διάφορον τρόπον ἀνεπτύχθη τὸ πρῶτον τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ εἰς τὸν Λατινικὸν κόσμον! Εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς παρυσιάζεται τοῦτο σκοτεινόν, ἀπαρνητικόν, ψευδευλαβές,

μισαλλόδοξον, σκληρόν δομινικανικόν. Εἰς τοὺς Ἴταλοὺς φαειρόν, εὐθυμον, φιλήδονον, καλλιτεχνικόν, φραγκισκανικόν. Εἰς τοὺς Γάλλους φιλοσοφικόν, αἰσθητικόν, ῥητορικόν, διδακτικόν, κοσμικοθρησκευτικόν. Ἡ ἱερά ἐξέτασις, ἡ διὰ πυρὸς θανάτωσις τῶν αἰρετικῶν καὶ ἡ ὀλοκαύτωσις ὑπῆρξεν ἡ χαρακτηριστικὴ ἀκμὴ τοῦ Ἰσπανικοῦ χριστιανισμοῦ, αἱ ἀποκρέψ, ἡ μεθύσκουσα ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, ἡ ζωγραφικὴ τῆς Παναγίας τοῦ Ῥαφαήλ καὶ τοῦ Κορρεγιού ἡ τοῦ Ἰταλικοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ καθολικὴ θεολογία, ἡ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ῥητορεία ἡ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἐκεῖνο τὸ ἐπίτερον καθορίζομεν «ὡς Ἐθνικὸν χαρακτήρα», εἶναι γενικῶς εἶπειν, ἀσυγκρίτως ἰσχυρότερον ἀποτυπωμένον εἰς τοὺς λατινικοὺς λαοὺς παρὰ εἰς τοὺς Σλαυικοὺς καὶ Τευτονικοὺς. Τοῦτο δὲν ἤδυνήθη νὰ παρεμπεδίσῃ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ὁ δὲ τεράστιος ὄργανισμὸς αὐτῆς περιλαμβάνει ἀκόμη τὰ τρία λατινικὰ ἔθνη ὑπὸ ἓνα θρησκευτικὸν ἀρχηγόν, μόνον διότι ἔδειξε μεγάλῃν ἐλαστικότητα καὶ εὐκαμψίαν εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν του τὰς χαρακτηριστικὰς ἰδιότητας ἐκάστου τούτων. Αὕτη ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Γάλλους ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀδελάρδου καὶ Βερνάρδου von Clairvaux νὰ σπινθηροβολῶσιν εὐφυτὰν καὶ νὰ ἀπαγγέλλωσιν ἀρίστους λόγους, εἰς τοὺς Ἴταλοὺς νὰ διασκεδάζουν καὶ νὰ ἀστειρίζωνται, νὰ ζωγραφίζωσι καὶ νὰ τραγουδῶσι καὶ εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς νὰ πιστεύωσι τυφλῶς, νὰ προσεύχωνται σκυθρωπῶς καὶ νὰ ταλαιπωρῶσιν ἑαυτοὺς τόσον ὅσον ἤθελον.

Ὁ Ἥλιος de Baumont εὐφυῶς ὑπέδειξεν ὅτι ἡ ἐνιαία ὀργάνωσις τοῦ λατινισμοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἐκείνῃ ὄψει νὰ διασπασθῇ εἰς τοὺς φυσικοὺς κλοιοὺς τοῦς ὁποίους παρεθέλαμεν ἡ γεωλογικὴ διασκευὴ τῆς Νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας καὶ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Οἱ φυσικοὶ οὗτοι κλοιοὶ εἴτινες χωρίζουσι τὰ τρία λατινικὰ κράτη — ἡ ὑψηλὴ ὄρεσις τῶν Πυρηναίων καὶ Ἄλπων πρὸς ἄνω καὶ τὰ παρεπιθέμενα θαλάσσια τμήματα — ἀπεδείχθησαν πρὸ παντὸς ἰσχυρότερα τῆς ἐνιαίας θρησκείας καὶ τῆς συγκεντρωτικῆς δεσποτικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ὡς εὐκόλως εὐνᾶται νὰ ἀπεδειχθῇ τοῦτο εἰς τὰ καθ' ἕνα. Μήπως δὲ πρὸς τὴν αὐστηρὰν φυσικὴν ὀρθοσίαν τῶν τριῶν λατινικῶν χωρῶν δὲν συμβαδίζει καὶ ἴαν διάφορος ἐσωτερικὴ διαμόρφωσις; Εἰς τὴν Γαλλικὴν χειμαρρῶδη, λεκανοειδῆ, καὶ ἐριβόλακα χώραν, ἡ ὁποία συγγενεῖσι πολὺ πρὸς τὰς Βρετανικὰς καὶ Γερμανικὰς χώρας θὰ ἀνεπτύσσεται ἀναγκαιῶς βεβαίως διάφορος οἰκονομικὸς βίος, τούτου δ' ἕνεκα καὶ διάφορος πολιτισμὸς καὶ λαϊκὸν πνεῦμα ἀπὸ τοῦ εἰς τὰς ὀρεινὰς Ἰταλικὰς ἢ τοῦ εἰς τὰς πεδινεῖδας καὶ κλιμακωτὰς Ἰσπανικὰς χώρας. Καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν δὲ μάλιστα τῶν τριῶν χωρῶν, πρὸ παντὸς

εις τὴν Ἰβηρικὴν γεωγραφίαν, εὐρίσκομεν ἀρκετὰ γεωγραφικὰ σημεῖα τὰ ὁποῖα ἀποτελεσματικώτατα ἀντιτίθενται εἰς τὴν ἐνοποίησιν, ἢ δὲ Καταλωνία ὡς καὶ ἡ Πορτογαλλία καὶ ἡ χώρα τῶν Βίσκων ἐφέροντο πάντοτε λίαν ἐριστικῶς καὶ ἀποκρουστικῶς πρὸς τὰς δύο Καστίλιας, διότι ἡ θέσις καὶ ἡ ἑδαφικὴ διαμόρφωσις αὐτῶν ἐπέδωλλον πολὺ διαφορετικὰ συμφέροντα καὶ ἐκπολιτιστικὰ καθήκοντα τῆς τῶν Καστιλιακῶν.

Ἰπὸ πολιτικὴν ἔποψιν μετὰ τοὺς ἀρχαίους Ρωμαίους μόνον ὁ Μέγας Κορσικανὸς προσεπάθησεν ἀπαξ ἔτι διὰ μαγαλιεῶδους ὁρμῆς νὰ συνενώσῃ τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν μετὰ τῆς Πορτογαλλίας ὑπὸ ἑνιαίαν ὑπάτην ἐξουσίαν καὶ ἡ προσπάθειά του αὐτὴ ταχέως καὶ τελικῶς, ὡς γνωστόν, ἀπέτυχε παρὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀδυναμίαν καὶ διάσπασιν τῆς Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας. Ὁ Ναπολέων ὁ III ὁ ὀλιγώτερον μέγας καὶ ἰσχυρὸς τὴν θέλησιν ἀνεψιὸς τοῦ Κορσικανοῦ, προσεπάθησε νὰ ἐξαρτήσῃ πῶς ἐκ τῆς Γαλλίας μόνον τὴν Ἰταλίαν, χωρὶς καὶ οὗτος νὰ ἔχη σπουδαίας ἐπιτυχίας· κατὰ τὰ λοιπὰ ἄλλως τε μόνον παλλατινικὰ ὄνειρα ἔσχευ, εἰς τὴν τῶν ὁποίων διὰ τῆς ὑποψηφιότητος εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἰσπανίας κατὰ τὸ 1870, ἀπογόνου τοῦ οἴκου τῶν Χαρντξόλλερν, ἐταράχθη λίαν δυσπρόσιτος.

Ὁ ἐπισκοπῶν λοιπὸν τὴν γενικὴν πολιτικὴν σταδιοδρομίαν τῆς Νοτιοδυτικῆς Εὐρώπης κατὰ τοὺς μεταρωμαϊκοὺς χρόνους ἐν εὐνάται παρὰ νὰ πεισθῇ περὶ τοῦ ὅτι ἔχει ἤδη λάβει ὁ λατινισμὸς τὴν κατωφέρειαν καὶ ὅτι ὁ ἐθνικισμὸς καὶ ἡ πολιτικὴ συνειδησις οὐδαμῶς ἀλλαγῶς εἰς τὴν Εὐρώπῃ ἐνισχυθήσαν τόσοσιν καὶ παρέμειναν μετὰ πλήρων ἐπιπέδων ὅσον αὐτόθι. Ὅτι ἐντελῶς ἐξέλιπεν ἡ ἰδέα γενικῆς «λατινικῆς συνδελφώσεως» ἐν εὐνάται τις νὰ ὑποστηρίξῃ, κυρίως ὅμως μόνον ἐσκοτισμέναι τινὲς διάνοιαι ὑποστηρίζουσιν αὐτὴν ἐπιμόνως ἀκόμη. Φρονοῦσι ἐηλαθῆ ὅσοι ὅτι τὰ Πυρηναικὰ καὶ αἱ Ἰταλικαὶ, μετὰ τὴν κατασκευὴν τῶν Πυρηναικῶν καὶ Ἰταλικῶν σιδηροδρόμων καὶ μετὰ τὴν διάρτησιν τοῦ ὁρους Frejus καὶ Simplon ἀπώλεσεν ταῦτα τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν ὡς χωρίσματα λαῶν καὶ ὅτι νῦν αἱ ἰδέαι καὶ αἱ συμπάθειαι διοχετεύονται τόσοσιν ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ τῆς μᾶς πρὸς τὴν ἄλλην χώραν ὅσον καὶ τὰ ἐμπορεύματα. Ἀλλὰ δὲν παρατηρεῖται εἰς τὴν σκέψιν ταύτην ἀρκετὰ θερμασίμων ὑπερτίμησιν τῆς ἐνεργείας τῶν μεγάλων διεθνῶν μέσων συγκοινωνίας; Ἡμεῖς ἐθεωρήσαμεν πάντοτε τὸν φόδον τῶν Βρετανῶν διὰ τὴν σχεδιασθεῖσαν σφραγγὰ ὑπὸ τῶν βυθῶν τῆς θαλάσσης μεταξὺ Ντόβερ καὶ Καλαὶ — ὅτι δυνατόν ἔνεκεν ταύτης, νὰ ἐχάνοντο τὰ προτερήματα τῆς νησιωτικῆς αὐτῶν θέσεως — ὡς κωμικῶς γελοῖον. Πολλὰ τῶν ἐπιχειρημάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα οἱ ὑπέρμαχοι γενικῆς λατινικῆς συν-

αδελφώσεως, λόγω της πολιτικής σπουδαιότητας των μνημονευθέντων όρεινων σιδηροδρόμων, διθυραμβικώς αναφέρουσιν, εύρισκομεν επίσης σαθρά. Βεβαίως είναι άληθές ότι τα μεγάλα διεθνή μέσα συγκοινωνίας, των όποιων την εύφυά χρησιμοποίησιν ιδιαιτέρως εις τα ύψηλά όρη, δέν εύναται τις άρκεύοντως να θκυμάζη, συνετέλεσαν εις την διατήρησιν ειρηνικών και φιλικών σχέσεων μεταξύ των έθνών. άλλά δέν κατώρθωσαν να έκτοπισουν έμως τάς κεκαλυμμένας υπό χιόνων πυκνάς όροσειράς της Νοτιοδυτικής Ευρώπης ούτε νύν ούτε ποτέ εις τό μέλλον. Κατ' άσυγκρίτως λοιπόν μέζονα λόγον της διά των Άλπικών και Πυρηναικών σιδηροδρόμων έπιτευχθείσης ένώσεως των Γάλλων πρós τούς Ίσπανούς και Ίταλούς, θά διαχωρίζωνται πάντοτε ούτε κατά άνυπέροβλητον τρόπον, διατών φυσικών τειχών των συνόρων. Περι τούτου δέν πρέπει τις να άταπατάται κατά την εξέτασιν των πολιτικών συνθηκών της λατινικής Ευρώπης.

Καθ' ό μέτρον έμως ή συγκοινωνία από χώρας εις χώραν σήμεραν είναι εύκολωτέρα και άνετωτέρα ή άλλοτε, κατά τό αυτό μέτρον και έντός της ίδιας αυτής χώρας συμβαίνει τοúτο. Είς τοúτο έγκειται ίσχυρόν αντίρροπον κατά των άγώνων των έθνών διά την επέκτασιν αυτών έκτός των φυσικών των όρίων. Η συγκέντρωσις των συμφερόντων και ίδεών λαού τινός περι έν ή όλίγα σημεία ηύονήθη έκτάκτως υπό της αναπτύξεως των νεωτέρων μέσων συγκοινωνίας, ή δέ σύγκρουσις των συμφερόντων τούτων και ίδεών πρós τός ίδέας και συμφέροντα οίουδήποτε άλλου λαού είναι νύν πολύ ζωηρότερον αισθητή ή πρότερον. Όλόκληρος ή άτομικότης των έθνών άποτυπώται σήμεραν πολύ βαθύτερον. Ό Αιμίλιος Κασταλάρ, ό Ίωσήφ Γαριβάλδης και οι λοιποί ήλέρμχοι της παλλατινικής συναδελφώσεως άπηξίωσαν προσοχής φυσικώς πάντοτε τάς τοιαύτας σκέψεις, δι' αυτό έμως είδον εις τάς προσπάθειάς των τάς πλανας διαδεχομένας άλλήλας, εις δέ τό τέλος της σταδιοδρομίας των είδον έκουτούς μακρότερον του επιδιωχθέντος σκοπού από όσον ούδέποτε πρότερον. Η μόνη θετική κατάκτησις την όποιαν ήδυνήθησαν να σημειώσωσιν αι έκ της Γαλλίας όρμώμεναι πρακτικάι ένέργειαί ένιαίας συμπήξεως των Λατινών είναι ή λατινική Νομισματική Ένωσις. Ταύτης συμμετέσχον έκτός της Πορτογαλλίας, άπαντα τά λατινικά κράτη άκόμη και ή Βραζιλία και τά κράτη της Νοτίου Άμερικής, πρós τοúτοις όμως και διάφορα άλλα μη λατινικά κράτη. Συνάγεται όθεν ότι δέν επρόκειτο κυρίως περι ειδικώς λατινικής συνεννόησεως αλλά περι διεθνούς συνεννόησεως έξικνουμένης πέραν των όρίων του λατινισμού. Έλάχιστε ίχνη έτέρας προσεγγίσεως των λατινικών χωρών εις τό οικονομικόν

πεδίον συναντώμεν, εἰ δὲ τελωνιακοὶ φραγμοὶ ὑψοῦνται διαρκῶς ὑψηλότεροι καὶ οἱ δασμοὶ γίνονται βαρύτεροι. Προφανῶς λοιπὸν ἡ Ἐθνικὴ καὶ πολιτικὴ συνείδησις καὶ ὁ λόγος τῆς γεωγραφικῆς ἰδιορρυθμίας οἰκονομικὸς βίος τῶν χωρῶν τούτων διαφαίνονται ἀσυγκρίτως περισσότερον ἢ ἡ συνείδησις τῆς κοινῆς καταγωγῆς.

Ἐκτὸς τούτων ὁ Παλλατινισμὸς τῆς ἀρχαίας Ρώμης καὶ τῶν δύο Ναπολεόντων ἐξεδηλώθη ὡς γνωρίζομεν Ἰμπεριαλιστικῶς, τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Παλλατινισμὸς τῶν Παπῶν τῆς Ρώμης, καίτοι εἰ στρατιῶται τοῦτων συνήθως ἐπορεύοντο περιβεβλημένοι τρίβωνας μοναχῶν καὶ ἐσθῆτας ἱερῶν. Ἐὰν δὲ ποτε καὶ εἰς τὸ μέλλον ἦθελε συμπίχθῃ καὶ διατηρηθῇ λατινικὴ τις Ἐνωσις πλέον ἢ φιλῶ ἑνὸς ἑνὸς—ὡς λατινικὴ τελωνειακὴ ἔνωσις ἢ πρὸ παντὸς ὡς λατινικὸς σύνδεσμος συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας—αὕτη θὰ κατωρθοῦτο μόνον δι' ὑπερβολικῆς συγκεντρωτικῆς δυνάμεως κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἀρχαίας ρωμαϊκῆς καὶ τῆς Ναπολεοντείου. Διὰ τὴν πιθανότητα ἕως ταύτην ἐγείρονται δισταγμοὶ διότι τὰ καθ' ἕκαστον λατινικὰ κράτη σήμερον εἶναι ἀρκούντως ἰσχυρὰ καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιτάξωσι λίαν ἐνεργὲν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῶν τάσεων Αὐτοκράτορος τινος ἢ τυχερὸν Δικτάτωρος ἐδρεύοντος κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς Παρισίους, εἴτε ἕως καὶ εἰς Ρώμην ἢ Μαδρίτην. Ὅτι δὲ ἡ ἀντίδρασις αὕτη, διὰ τὴν ἄνω πιθανὴν προϋπόθεσιν ἡμῶν, θὰ ἦτο λίαν ἰσχυρὰ καὶ πεισματώδης προκύπτει ἐκ τοῦ ὅτι, ὅχι μόνον ὁ ἰδιόζων χαρακτήρ ἐνὸς ἐκάστου τῶν λατινικῶν λαῶν ἔλαβε κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐμφαντικωτέραν ἔκφρασιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ συμφέροντα αὐτῶν ἀπεμακρύνθησαν πολὺ ἀπ' ἀλλήλων.

Εἰς τε τὴν Ἰταλικὴν καὶ Ἰσπανίαν διετηρήθησαν πάντοτε υπερήφανοι καὶ ζῶνται ἀναμνήσεις κοσμοκρατορίας, ἀμφοτέρωθεν δὲ τὰ ἔθνη θεωροῦσιν ὅχι χωρὶς μίτος καὶ ζηλοτυπίαν ἑαυτὰ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους, ὡς ὑπὸ ἀφελούς τινος, ὑπερφλαγγισθέντα καὶ ἐπισκισθέντα. Εἰς τὴν Ἰταλικὴν βάρυνος φέρεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἐγωιστικῶς ἐπιτευχθεῖσα ἀπόσπασις τῆς Σαβοΐας καὶ Νίσσης ὡς ἐκβίασμός· καὶ ἐξευτελισμός, ἢ δὲ Κορσικὴ πρὸς τὴν ἀπὸ μιᾶς καὶ ἡμισείας ἐκκτενταστηρίδος χωρισμὸν αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας θεωρεῖται πάντοτε ὡς ἀρπασθὲν τεμάχιον ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ πολιτικῆς συνοχῆς. Πρὸς τούτοις ἡ Ἰταλία ἐθίχθη εἰς σπουδαῖον ζωτικὸν νεῦρον διὰ τῆς ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἰερούσεως προτεκτοράτου εἰς Τυνησίαν, καθότι ἡ πλησιεστὴ αὕτη διὰ ὑαλάσσης ἀποικιακὴ χώρα ἔθεωρετο ὡς λίαν πρόσφορος διὰ τὸν Ἰταλικὸν πληθυσμὸν, ὅστις διακρίνεται διὰ τὴν ταχίαν αὐτοῦ αὐξάνειν καὶ διὰ τὴν βα-

ύειαν και έμφυτον έκτακτικὴν δύναμιν του. Καὶ σήμερον δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Τύνιδι Ἰταλῶν εἶναι τριπλάσιος τοῦ τῶν Γάλλων. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰ ἀπειλητικὰ ἐχυρώματα τοῦ νέου Γαλλικοῦ ναυστάθμου τῆς Βιζέβρας, ὅστις δεσπόζει τῆς πρὸς τὴν Σικελίαν ἀγούσης, πᾶς Ἰταλὸς πατριώτης, ὅπως οὖν ἀναμετρῶν τὰ θαλάσσια συμφέροντα τῆς χώρας αὐτοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ ἀναμνησθῆ τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, τῆς ὁποίας τὰ ἐρείπια διακρίνονται εἰς ὄχι μακρὰν ἀπόστασιν τῆς Βιζέβρας, εἰς θαλάσσιον φαρμώδη κόλπον, καὶ τοῦ γνωστοῦ «*ceterum censeo*» τοῦ Κάτωνος ὡς καὶ τῶν Καρχηδονικῶν πολέμων. Περὶ τῆς ἀσυμφωνίας τῶν Γαλλοῖταλικῶν συμφερόντων εἰς τε τὴν Μεσόγειον καὶ εἰς τὸ Ἀλγέριον ὡς καὶ ἀλλὰχοῦ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμωμεν ἰδιαίτερον λόγον ἐνταῦθα. Ὁμοίᾳ ὁμοῦ ἀντίθεσις ὑφίσταται καὶ εἰς τὸ Μαρρόκον καὶ τὸ Ἀλγέριον μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ Γαλλίας, οὐδεὶς δὲ πιστεύει ὅτι ἡ Ἰσπανία πραγματικῶς ἰκανοποιήθη κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ Μαρρόκου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ λατινικοῦ ἔθνους.

Ἐπὶ τοιαύτας λοιπὸν ἀντιθέσεις συμφερόντων ἡ ἐνωτικὴ δύναμις Ἰσπανικοῦ, Ἰταλικοῦ καὶ Γαλλικοῦ Συνδέσμου συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας φαίνεται ὡς λίαν ἀσθενής, δυσκόλως δὲ δύναται τις νὰ παραδεχθῆ μετὰ τὴν ἄνω κατάστασιν ὅτι ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰσπανία ἤθελον ὑπαχθῆ ὑπὸ Γαλλικὴν ἡγεσίαν διὰ νὰ βεβίωσιν ἠνωμέναι κατὰ τοῦ τευτονισμοῦ.

Ἐπ' ὅσον οἱ ἐν Ἰταλίᾳ ἰθύνοντες πολιτικοὶ ἄνδρες ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Καβούρ, συ. ἐχίζουσι καιροσκοπικὴν πολιτικὴν, ἀγωνιζόμενοι δι' αὐτῆς ὅπως δημιουργήσωσιν ἐλεύθερον στάδιον καὶ ἀρκετὸν ἔδαφος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ αὐτῶν, ἐφείλουσι νὰ ὑποστηρίξωσι πολιτικὴν ἐπιζητοῦσαν στήριγμα εἰς τὸν Τευτονισμόν καθὼς καὶ εἰς τὸν Σλαυισμόν καὶ Μαγυκρισμόν τῆς Αὐστρουγγαρίας*. Παρὰ τῆς Αὐστρουγγαρίας οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς «*Italia irredenta*» ζητοῦσιν ἐπιμονώτερον καὶ ἀπαιτητικώτερον τὴν ἀναθεώρησιν τῶν συνόρων πλησίον τοῦ Γκαρτς καὶ Τεργέστης παρ' ἔσεν ζητοῦσι τοιοῦτέ τι παρὰ τῆς Γαλλίας. Εὐφυεῖς ὁμοῦ καὶ συνετοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς τῆς ἀρχῆς τῆς ἐθνολογικῆς διαμερφώσεως τῶν Κρατῶν, λαμβάνουσι ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς γεωγραφικὰς συνθήκας καθὼς καὶ τὰ ἱστορικὰ καὶ εἰκονομικὰ δεδομένα εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιδοκιμάσωσι τὰς πρὸς τοῦτο ἀποβλεπούσας ἐνερ-

* Ἡ μελέτη αὕτη ὡς ἀνεγράφη (ἴδε σελ. 408) ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἀρχὰς (1914) τοῦ παγκοσμίου πολέμου, πρὸ τῆς ἐπιόδου (11/24 Μαΐου 1915) ἐκπομπῆς τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον. Ἡ ἀνωτέρω κρίσις, ἄλλαι τινὲς κατωτέρας καθὼς καὶ μερικαὶ περιόδοι μὴ μεταφρασθεῖσαι παντελῶς δὲν ἦσαν τόσον τολμηραὶ διὰ Γ' ρ μ α ν ο ● ς καὶ διὰ τὴν ἐ π ο χ ἦ ν ἐ κ ε ἶ ν η ν.

γείας. Οὔτοι σκέπτονται ἔτι ἡ Τεργέστη, ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Κάρσι, πρὸς δὲ ἔτι μετὰ τῆς θαλασσίας διεξόδου τῶν Νορικῶν πυλῶν τῶν Ἄλπεων συνδέονται λίαν ζωτικά συμφέροντα τῆς μεγάλης παρὰ τὸν Δούναβιν Μοναρχίας, ὥστε ἄνευ τελείας καταστροφῆς αὐτῆς νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἡ ἀπόσπασις τοῦ μέρους τούτου. Δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ δρέψῃ τις ὑψηλὰ κρεμαμένους καὶ ἄώρους καρπούς καὶ ἔτι εἰς τὴν πρακτικὴν πολιτικὴν. Ὡς τμήματα δὲ διακομιστικά καὶ ὡς φορεῖς ἐμπολιτιστικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς ἢ τε Τεργέστη καὶ αἱ Ἱστρικαὶ καὶ Δαλματικαὶ ἀκταί— μὲ τὸν Ἰταλικὸν πληθυσμὸν αὐτῶν τῶν ἀλιέων καὶ ναυτίλων ἐν τῇ κῦρτιακῇ αὐτοῦ πολιτικῇ ὑπηκοότητι— παρέχουσι ἐπωφελεστέρας ἐκβουλεύσεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρὰ ἂν συνεδέοντο καὶ πολιτικῶς πρὸς αὐτήν.

Εἰς τὰς σχέσεις Ἰταλίας καὶ Γερμανίας οὐδὲ πόρρωθεν διακρίνομεν μεγάλας διαφοράς, ἂν δὲ που δύο λαοὶ ὑπάρχουσι οἱ ὅποιοι ὀφείλουσι νὰ βεβίβωσι στενωῶς συνδεδεμένοι καὶ βοηθοῦντες ἀλλήλους εἰς τὰ οὐσιωδέστατα καὶ ζωτικά ζητήματα αὐτῶν, εἰς τε τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν πολιτικὴν, οἱ λαοὶ οὗτοι εἶναι ὁ Γερμανικὸς καὶ ὁ Ἰταλικός. Πρὸ παντὸς ἡ Ἰταλία θὰ ἠδύνατο διὰ τῆς ἀποκλίσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Πρωσσίαν νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰς κηδεμονευτικὰς τάσεις τῆς Γαλλίας καὶ νὰ ἐπιστέψῃ τὸ ἔργον τῆς ἐσωτερικῆς αὐτῆς ἐνώσεως καὶ ἐδραιώσεως. Διὰ τῆς πρόσσελεύσεως αὐτῆς πρὸς τὴν κεντρικὴν Εὐρωπαϊκὴν συμμαχίαν θὰ παρείχοντο εἰς αὐτὴν ὄχι μόνον αἱ ἀρισταὶ ἐλπίδες καθότι ἀφορᾷ τὴν ἀποστρεγγύλωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν φυσικῶν αὐτῆς ὄριων, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς ὀλόκληρον τὴν δρᾶσιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτῆς εἰς τε τὰς Ἀφρικανικὰς καὶ Μικρασιατικὰς χώρας τῆς Μεσογείου ὡς καὶ τῶν ἄλλων θαλασσῶν. Εἰς τὴν πολιτικοοικονομικὴν κληρονομίαν τῶν μεγάλων μεσαιωνικῶν ἐμπορικῶν καὶ θαλασσίων δυνάμεων, τῆς Βενετίας καὶ τῆς Γενούης, δὲν θὰ ὑπείσθη ἡ Ἰταλία τῇ συνεναιέσει τῆς Γαλλίας, τῆς ὑπερισχυούσης νῦν λατινικῆς δυνάμεως, ὡς οὐδὲ εἰς τὴν τῆς Ρώμης ὑπείσθηθεν, ἐνῶ ἀπ' ἐτέρου ἡ καλὴ θέλησις καὶ ἡ σύμπραξις τῆς Γερμανίας ἐν εὐρείᾳ κλίμακι θὰ ἦτο ἐξησφαλίσμενη εἰς αὐτήν.

Καίτοι δὲ ἡ Ἀγγλία συνετέλεσεν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς νεωτέρας ναυτικῆς πολιτικῆς τῆς Ἰταλίας καὶ ἠνόνησε τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Κυριαρχίας τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἐρυθραίαν καὶ εἰς τὴν Σομαλιλάνδην, οὐχ ἦττον ὅμως οὐδεὶς ὀξυδερκῆς Ἰταλὸς πολιτικὸς δύναται νὰ ἔχῃ τὴν ἐσφαλμένην γνώμην, ὅτι τοιαύτη ἁρμονία συμφερόντων ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν Ἀγγλων. Ἡ Ἀγγλικὴ φιλία εἰς τὴν ἐν λόγω σχέσιν ἔχει τὰ ἀπολύτως ὠρισμένα ὄρια τῆς, οἱ δὲ ἰθύνοντες τὰ τῆς

κοσμοκρατείας Ἀγγλίας ἠθέλησαν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν Ἰταλίαν εἰς τὴν νότιον ἕξοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ εἰς τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας ἀγούσαν ὁδόν, μόνον ὡς «φιγούραν» ζατρικίου εἰς τοὺς πολιτικοποικιακοὺς αὐτῶν πρὸς τὴν Γαλλίαν ἀγῶνας. Τὴν πιθανότητα ἐγκαθιδρύσεως Ἰταλικῆς Προτεκτοράτου εἰς Τύνιδα, ἀντὶ τοῦ Γαλλικοῦ, ἢ Ἀγγλίας ἀναμφιδόλως θὰ ἐβλεπε μὲ λίαν ἐχθρικὸν βλέμμα.

Ἡ Ἰσπανία λόγῳ τῆς φυσικῆς αὐτῆς περιφερικῆς περιοχῆς ὡς καὶ τῆς τελείας αὐτῆς φυσικῆς ὁροθεσίας καὶ ἀπροστρογγυλώσεως ἔχει ὀλιγωτέρας ἀφορμὰς ὅπως ἐπιδιώξῃ διὰ τῆς ἀποκλίσεως αὐτῆς πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρωπαϊκὴν συμμαχίαν, πολιτικὰ κέρδη, πάντως ὅμως πολὺ ὀλιγωτέραν ὠφέλειαν ἔχει νὰ ἀναμείνῃ ἐκ κοινῆς αὐτῆς μετὰ τῆς Γαλλίας πορείας. Ἐκτὸς τούτου κοινὴ πορεία τῆς Ἰσπανίας μετὰ τῆς Γαλλίας θὰ ἔφερε διὰ τὴν πρώτην σημεῖα ὑποτελοῦς σχέσεως μεγάλου βαθμοῦ, καθ' ἣς βεβαίως θὰ ἐξανίστατο ὁ ἰδιαιτέρως χαρακτηριστικὸς Ἰσπανικὸς Ἐθνικὸς ἐγωϊσμός. Τὸ ἀποικιακὸν κράτος αὐτῆς εἰς τὰς δυτικὰς Ἰνδίας ὡς καὶ εἰς τὴν Ἄπω Ἀνατολήν εἶδε νὰ καταρρέῃ ἢ Ἰσπανία τὸ 1898, χωρὶς οὐδεμίαν χεῖρ βοήθειας νὰ κινήθῃ ἐν Γαλλίᾳ ὑπὲρ αὐτῆς, ἐν ᾧ εἰς τὸ Μαρρόκον πλῆθος Ἰσπανογαλλικῶν ζητημάτων ἐλόθησαν ἔστω καὶ προσωρινῶς πρὸς ζημίαν τῆς Ἰσπανίας.

Ὅτι διὰ τὴν Ἰσπανίαν ἐλέχθη τοῦτ' αὐτὸ δύναται νὰ παρατηρηθῇ καὶ διὰ τὴν Πορτογαλίαν. Αἱ γεωγραφικαὶ συνθήκαι αὐτῆς φαίνονται ὑποδεικνύουσαι ἀποχὴν ἀπὸ Παλλατινικοῦ συνδέσμου, καθὼς καὶ ἀπὸ εἰσυδήποτε ἄλλου Εὐρωπαϊκοῦ. Οὕτω μόνον θὰ ἠδύνατο ἡ χώρα αὕτη νὰ προστατεύσῃ ἄριστα τὰ συμφέροντά της. Δύναται αὕτη κατὰ τὰς ἐκάστοτε διαφόρους πολιτικὰς περιπλοκάς νὰ ἀποφασίξῃ πρὸς ποῖον μέρος πρέπει νὰ ἀποκλίνῃ, ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως διὰ τὴν Γαλλίαν οὐδέποτε δύναται νὰ λογισθῇ ἀξιόπιστος σύμμαχος.

Ἡ Ρουμανία τέλος δὲν πρέπει νὰ λαμβάνεται καθόλου ὑπ' ὄψιν εἰς τοιοῦτον προβληματικὸν λατινικὸν σύνδεσμον, λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς ἀπομονώσεως καὶ τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἐνσφηνώσεως μετὰ τῶν χωρῶν τῶν Μαγυάρων, τῶν Ρώσων καὶ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν. Αὕτη πρέπει νὰ διεξαγάγῃ τὸν περὶ ὑπάρξεως αὐτῆς ἀγῶνα, ὡς λατινικὸς πολιτικὸς Ὄργανισμός, εἴτε μόνη καθ' ἑαυτὴν εἴτε προσκλίνουσα πρὸς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην γείτονα Δύναμιν. Πότε πρὸς τὴν Ρωσίαν, πότε πρὸς τὴν Αὐστροουγγαρίαν, πότε πρὸς τὸν Βαλκανικὸν σύνδεσμον πρέπει νὰ ἀποκλίνῃ αὕτη, ἢ δὲ πραγματικὴ ἀνάπτυξις τῶν Νοτιοευρωπαϊκῶν σχέσεων θὰ τὴν καθοδηγῇ πρὸς τοῦτο. Συγκυριαρχοῦσα μετὰ τῆς Βουλγαρίας τοῦ Κάτω Δουνάβου ὑποχρεοῦται, λόγῳ τῶν οἰκονομικῶν καὶ πο-

λιτικῶν πρὸ παντὸς συμφερόντων αὐτῆς, νὰ διάγγῃ ἐν ἀπαρεγκλίτως πλήρει συμφωνίᾳ μετὰ τῆς νοτίου ταύτης γείτονός της, ὡς καὶ μετὰ τῆς Μεγάλης Παραξουαβίου Μοναρχίας. Ἀδελφοὶ λαοί, τὴν Ρουμανικὴν ἐμιλοῦντες, κατοικοῦσι τόσον τὴν Βεσσαραβίαν ὅσον καὶ τὴν Τρανσυλβανίαν, ὥστε ἡ «*Romania Ingredienta*» δύναται νὰ ἐγείρῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτῆς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν. Διὰ νὰ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἐν λόγῳ ἀπαιτήσεις, εἴτε ἐντεῦθεν εἴτε ἐκεῖθεν προέρχονται χρειάζεται, συνετὴ ἐκμετάλλευσις γενικῶν πολιτικῶν συνδυασμῶν. Εἰς τὸν παγκόσμιον σημερινὸν πῦλον ἴσως ἦτο δυνατόν εἰς τὴν Ρουμανίαν διὰ τῆς προσελεύσεως αὐτῆς εἰς τὴν Τριπλὴν συμμαχίαν νὰ ἐπανακτίσῃ τὴν Βεσσαραβίαν μετὰ τῆς βορείας ἐκβολῆς τοῦ Δουναβέως, διὰ δὲ τῆς σταθερᾶς παραμονῆς αὐτῆς εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρωπαϊκὴν συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν, θὰ ἦτο ἀναμφιβόλως εἰς θέσιν καὶ νὰ διεκτιμήσῃ τὰς κτήσεις ταύτας. Ὁ καθορισμὸς τῶν Ρουμανικῶν ἑρίων πρὸς τὴν Ρωσίαν ἐν ἔτει 1878 ἐγένετο κατὰ τρόπον ἀφύσικον καὶ πολλοὺς ἐγκυμονοῦντα κινδύνους διὰ τὴν Ρουμανικὴν ἀνεξαρτησίαν· τοῦτο δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ δι' ἀπλοῦ βλέμματος εἰς τὸν γεωγραφικὸν χάρτην.

Προσπαθήσαντες νὰ καθορίσωμεν εἰς τὰ προηγούμενα τὰς πιθανότητας τοῦ Παλλατινισμοῦ, ὠρμήθημεν πάντοτε ἐκ τῆς προϋποθέσεως ὅτι ὁ Λατινικὸς Σύνδεσμος ἤθελε φέρει, ὁμοίως πρὸς τὴν ἀρχαιοτέραν αὐτοῦ εἰκόνα, ἱμπεριαλιστικὸν χαρακτῆρα. Εἰς τὰ σχέδια τοῦ Καστελάρ καὶ τοῦ Γαριδάλδῃ δὲν ἀνταποκρίνεται τοῦτο βεβαίως, ἡ εἰκὼν ὡς ὀνειρεύονται αὐτὴν οἱ γνήσιοι Παλλατινισταί, παριστᾷ τὴν δι' ἐλευθέρας συνεννοήσεως τῶν τριῶν μεγάλων λατινικῶν λαῶν ἰδρυθησομένην ὁμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν. Ἐν τούτοις ἡ ὀνειρώδης αὕτη εἰκὼν ἀπέχει μακρὰν τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς, διότι ὅσον ζωτῆρον καὶ ἂν ὑποθεθῇ ὅτι εἶναι τὸ φιλελεύθερον δημοκρατικὸν πνεῦμα εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Ἰταλίαν δὲν κατώρθωσεν ὅμως ἀκόμη αὐτόθι νὰ ὑπερισχύσῃ τελείως. Εἰς τὴν Γαλίαν πάντοτε ἀκόμη θεωρεῖται δυνατόν νὰ ὑψώσῃ κεφαλὴν ὁ Καισαρισμὸς ἢ ὁ Μοναρχισμὸς, μάλιστα καὶ μετὰ ἐλπίδας ἐπιτυχίας—ἴσως τοῦτο λάβῃ χώραν ἐν συνδυασμῷ μετὰ ἀποτυχίαν τῆς δημοκρατικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν μεγάλον ἐκδικητικὸν πόλεμον κατὰ τῆς Γερμανίας. Ὅπως καὶ ἂν γίνῃ, εἴτε παραμείνῃ ἡ Γαλλία ἑσῶσι φιλελεύθερος δημοκρατία, εἴτε δημοκρατηθῶσιν ἐκ βάθρων ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἰσπανία ὑπὸ Γαλλικὴν συναίνεσιν ἢ σύμπραξιν, εἴτω δὲ ἡ ὀνειρώδης εἰκὼν τῆς Παλλατινικῆς ὁμοσπονδιακῆς δημοκρατίας τοῦ Γαριδάλδῃ πραγματοποιηθῇ, ὁ Τευτονισμὸς θὰ εὐχαριστηθῇ μόνον διὰ τοῦτο.

Ἐπὶ τῇ βάσει καθαρῶς Πλοτωνικῶν Ἀρχῶν διαμορφουμένη, (ἐπερ σήμερον διὰ πολιτικούς σχηματισμούς δὲν εἶναι σύνθησις) ἡ δημοσπονδιακὴ αὐτῆ δημοκρατία θὰ ἦτο ἐξωτερικῶς ἢ μᾶλλον ἀνεπίφοβος καὶ ἀνίκανος πολιτικῆ ὑπαρξίς ἐξ ὧσων ποτὲ ἐπετεύχθησαν. Ἡ πτωχὴ Γερμανία θὰ ἠσύχαζε τότε τέλος εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς μέτωπον. Δημοκρατούμενα κράτη ἔχουσι πολὺ σπανίως εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν πολιτικὴν κατακτητικὰς τάξεις καὶ πρωτοβουλίας, — ἀν ἐννοεῖται εἶναι ἀληθεῖς δημοκρατίαι, οὐχὶ δὲ τυχὸν κεκαλυμμένοι μοναρχαί, ὡς ἡ Γαλλία ὑπὸ τὸν ὑπατον Βοναπάρτην, ἢ ὑποτελεῖς δεσποτικῶν Μοναρχῶν, ὡς ἡ Γαλλία ὑπὸ τὸν Ροίπκαρέ. Τί ἄλλως τε ἠδύνατό τις νὰ ἀναμείνη ἐκ μιᾶς τοιαύτης τερατώδους Λατινικῆς Δημοκρατίας; Τρεῖς ἐκ βάθρων διαφέρουσι λαϊκαὶ συνειδήσεις καὶ τρεῖς ἐκ βάθρων διαφέρουσι λαϊκαὶ θαλήσεις δὲν δύνανται νὰ κινηθῶσιν ὑπὸ τὰς ἀνω περιγραφείσας γεωγραφικὰς συνθήκας πρὸς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν. Ἐκεῖνος δὲ εἰς τὸν ὅποιον ἡ ἀρχηγία ἤθελε λάχει — φυσικῶς δὲ οὗτος θὰ ἦτο ἐκ Γαλλίας — θὰ ἐβλεπεν ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτοῦ, εὐθύς ὡς ἀφιερῶτο εἰς τὸ ἔργον του, τόσον ἀπερροφημένην, ὥστε μόνον περὶ ἐσωτερικῶν παλλατινικῶν συμφερόντων νὰ δύναιτο νὰ σκέπτεται. Ἡ Γαλλία θὰ ἔστρεφε στερρῶς τὸ βλέμμα αὐτῆς τότε πρὸς τὰ Πυρηναια καὶ πρὸς τὰς δυτικὰς Ἀλπεις καὶ οὐχὶ πρὸς τὰ Βόρεια καὶ τὸν Γερμανικὸν Ρῆνον.

III. ΠΑΝΣΛΑΥΙΣΜΟΣ

Ὁ Σλαυισμὸς ὁ ὅποιος ἐριθμῆι περὶ τὰ 135 ἑκατομμύρια κατοίκων ἐν τῇ Εὐρώπῃ δὲν ἔσχε ποτὲ κατὰ τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν τοῦ παρελθόντος ἐνιαίαν πολιτικὴν ὀργάνωσιν, οἱ δὲ «Κυρίαρχοι πάντων τῶν Ρώσων» οὐδέποτε ὑπῆρξαν μέχρι σήμερον καὶ κυρίαρχοι πάντων τῶν Σλαύων. Οὐχ ἦττον ὅμως ἡ ἰδέα τῆς ὁμοφυλίας ἀναφαίνεται εἰς τοὺς Σλαύους ἀπὸ πολλοῦ ἀσυγκρίτως ζωηρότερον παρὰ εἰς τοὺς Λατίνους. Δι' αὐτὸ ὁ Πανσλαυισμὸς ἀπησχόλησε πολὺ περισσότερο τὴν πρακτικὴν Εὐρωπαϊκὴν πολιτικὴν παρὰ ὁ Παλλατινισμὸς. Τὴν ἰδέαν ταύτην δὲν ἔτρεφον καὶ δὲν διεκήρυξαν μόνον δημοσιογράφοι τῆς Μόσχας, τῆς κατηγορίας τοῦ Κάτωφ καὶ Ἀσάκωφ, δὲν ἐξιφολύκῃσαν ὑπὲρ αὐτῆς ἰδιαιτέρως θερμόδαιμοι καὶ φιλοπόλεμοι Ρῶσοι στρατηγοί, ὡς ὁ Σκομπέλφ καὶ ὁ Γκοδρκο, ἀλλὰ ὀλόκληρος ὁ ἐν Ρωσίᾳ μορφωμένος κόσμος καὶ σύμπασα ἡ κοινὴ γνώμη εἶχον ἐμποτισθῆ ὑπὸ ταύτης. Καὶ οἱ Τσάροι ἐν Πετρούπολει καὶ Πέτερκοφ ἠσπάζοντο

μᾶλλον αὐτὴν οὕτω δὲ ἀνεδεικνύοντο ἀντάξιοι υἱοὶ τοῦ λαοῦ τῶν. Ὁ Νικόλαος δ' Ι καὶ ὁ Ἀλέξανδρος δ' ΙΙ εὐχαρίστως ἤκρωνον ἤδη τοῦ Πανσλαβιστικοῦ κινήματος, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δ' ΙΙΙ καὶ ὁ ἄσθενικὸς Νικόλαος δ' ΙΙ τὸ αὐτὸ ἐπραξαν, μάλιστα καὶ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν. Τοῦτο χιλιάκις ἐπιστώθη, ἐκ τῆς τελευταίας ἱστορίας τῆς Βαλκανικῆς χειρουργήσου καὶ τῶν γεγονότων τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Αἱ γεωγραφικαὶ συνθήκαι τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης κατὰ πρώτιστον λόγον ἠδυνήσαν εἰς μέγιστον βαθμὸν τὴν Πανσλαβιστικὴν ἰδέαν. Σχεδὸν ἐκ τοῦ πρώτου βλέμματος εἰς τὸν γεωγραφικὸν χάρτην καταδεικνύεται ἔτι τὰ πάντα, εἰς τὴν ἄπειρον ἔκτασιν μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς λευκῆς θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ Καρπαθίων ὄρεων, ἔχουσι διατεθῆ εὐνοϊκῶς διὰ πολιτικὴν καὶ ἔθνικὴν ἐνότητα. Τὰ πετρώδη στρώματα ἐξ ὧν ἀπαρτίζεται τὸ ἔδαφος καταλήγουσι μόνον εἰς τὰ ὄρια, οὐδαμῶς δὲ ἀλλαχοῦ, εἰς ὄρους, αἱ δὲ ἐλαφραὶ ἐπιφανειακαὶ ἐπιχωρεύσεις τῆς νεωτάτης γεωλογικῆς περιόδου τῆς ἐποχῆς τῶν Παγετώνων εἰς τὸ βόρειον ἡμισυ τῆς χώρας, καὶ τῆς Κρητικῆς καὶ τριτογενοῦς περιόδου εἰς τὸ νότιον, συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἰσοπεδοθῆ μόνον καλῦτερον ἢ χώρα. Ὁ αὐτὸς βαρὺς χειμὼν μὲ τὰς διαρκεῖς χιόνας καὶ τὴν διαρκῆ πηξιν τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν καθὼς καὶ τὸ αὐτὸ θέρος μὲ τὰ ἰσχυρὰ αὐτοῦ καύματα καὶ τὸν κονιορτὸν ἐπικρατοῦσιν ἀπὸ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τῆς Ὀδησσοῦ μέχρι τοῦ λιμένος τοῦ Ἀρχαγγέλου. Ὁ ἀπειρομήκης ροὴς τοῦ Βόλγα ἐπισιχιάζει ἅπαντας τοὺς λοιποὺς ποταμοὺς τῆς χώρας, λόγῳ δὲ τῆς γενικῆς χθαμαλότητος τοῦ ἔδαφους εὐκόλως διὰ τῆς τέχνης διοχετεύεται καὶ συνεχίζεται οὗτος εἰς τὸν ῥοὺν τοῦ Νέβα καὶ εἰς ἄλλους. Οὕτως ἐν ἐνιαίον ὑπερμέγεθος δίκτυον ὑγρῶν ὁδῶν καλύπτει τὴν χώραν. Τέλος ἡ μεγάλη αὕτη περιοχὴ, διὰ τῆς ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ὀροθετήσεως αὐτῆς, εἶναι ἐν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀποκεκλεισμένων καὶ αὐστηρῶς ἐνιαίων μερῶν τῆς ὕδρογειοῦ σφαίρας, πρὸς τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἀντιπαραβληθῆ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μόνον ἡ Κίνα. Ἡ ἀσφάλεια ἐκ σοβρῶν ἐξωτερικῶν διαταραχῶν τὴν ὁποῖαν ἀπῆλαυσε κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸ τμήμα τοῦτο καὶ ὁ ἐκ τοῦ λόγου τούτου πηγάζων περιορισμὸς εἰς τὰ ἴδια, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς γεωγραφικὸς συντελεστὴς σπουδαίος τοῦ ἐνιαίου χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Τὴ ἡδύνατο ἢ τὴ δύναται ἐκ τῶν λαῶν καὶ τῶν φυλῶν, οἱ ὅποιοι εἰς παρφηγμένους χρόνους ἐρρίφθησαν καθ' οἷονδῆποτε τρόπον εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς ὕδρογειοῦ σφαίρας νὰ προέλθῃ παρὰ μία καὶ ἐνιαία μᾶζα λαῶν καὶ μία ἐνσαρκωμένη εἰς αὐτὸν ἰδέα, περικλειούσα ἐν αὐτῇ μέγαν βαθμὸν συνεκτικότητος καὶ ὁμοιογενείας! Ἐπὶ πᾶσι χρόνον ἐφαίνετο ἀμ-

φύβολον τίνα χαρακτήρα ἔφερον ἡ μάζα αὕτη τοῦ λαοῦ καὶ ποῖον ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς, Ταταρικὸν ἢ Σλαυικόν; ἀπὸ τῆς 16. ὁμοῦς ἑκατονταετηρίδος τὸ πᾶν ἀπέκλινεν ὑπὲρ τοῦ δευτέρου. Βεβαίως ἡ ἐντὸς τῶν Ρωσικῶν ὁρίων συντελουμένη, μεγάλη Ἐθνολογικὴ συγχώνευσις ἀπέχει πολὺ τῆς ὀριστικῆς αὐτῆς ἀποπερατώσεως, ὁ σκοπὸς ὁμοῦς διὰ τὸν ὁποῖον μέχρι σήμερον ἠγωνίσθη εἶναι: προφανῆς. Ἐπι τῶν ἡμερῶν μας 26%, ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσσίας κατὰ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη αὐτῶν δὲν εἶναι Ρῶσσοι, 19%, δὲν εἶναι: Σλαῦοι, πρὸ μιᾶς ὁμοῦς μόλις γενεᾶς ἤσαν πλήρως 30%, καὶ 20%, ὁ δὲ διὰ τῶν γνωστῶν μέσων συντελούμενος ἐκρωσισμὸς τῶν ξένων στοιχείων ἔσχε κυρίως κατὰ τὰς λεξιολογίας δεκαετηρίδας μεγάλας προόδους. Πρέπει δὲ τις ὡσαύτως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κολοσσικὴν μεταβολὴν τῆς ἀλλαξοεθνίας καὶ συγχωνεύσεως, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὅτι ὅχι πολὺ πρὸ τοῦ ἐνὸς αἰῶνος ὑπήχθησαν οἱ Τάταροι τῶν Ποντικῶν χωρῶν, οἱ Φιλλινδοὶ τοῦ Μεγάλου δουκάτου καὶ οἱ Πολωνοὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Βιστούλα ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Τσάρου. Καὶ αἱ Ρωσικαὶ λοιπὸν ἀκόμη μέθοδοι τῆς ἀλλαξοεθνίας ἔχουσιν ἀνάγκη χρόνου διὰ νὰ ἐπενεργήσωσι τελείως.

Ἐξετάζοντες τὰ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἐνιαίως διαμορφωθέντος Ρωσικοῦ κράτους πρέπει πρὸ παντὸς νὰ προσέξωμεν εἰς τὸ γεγονός, ὅτι οἱ λοιποὶ Σλαυικοὶ λαοὶ κατοικοῦσιν ἀμέσως πρὸ τῶν δύο ἀνοικτῶν καὶ εὐρυχωρῶν πυλῶν. τὰς ὁποίας τὰ Ρωσικὰ ἔθνη παρουσιάζουσι: Πρὸ τῆς Ρουμανικῆς πύλης οἱ Σλαῦοι τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, καὶ πρὸ τῆς εὐρείας πολωνο-ρωσικῆς πύλης οἱ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους καὶ οἱ τῆς Αὐστρουγγαρίας. Ἀλλὰ διὰ τὸ ζήτημα ἡμῶν ἐτι σπουδαιότερας σημασίας εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Σλαυικοὶ λαοὶ ἐκτὸς τῶν Ρωσικῶν ὁρίων εἶναι σχετικῶς μικροὶ καὶ ἀδύνατοι, ὥστε νὰ μὴ δύνανται πολιτικῶς νὰ στηριχθῶσιν ἀσφαλῶς ἐπὶ ἰδίῳν βάσεων. Δι' αὐτὸ εἶναι οὗτοι εὐνοϊκῶς διατεθειμένοι εἰς προσκλίσεις πρὸς τρίτους. Αἰσθανόμενοι λοιπὸν εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἐθνικιστικῶν ἐρίων, καὶ ὅποια ἀνεφάνησαν ἀπὸ αἰῶνας τὴν ἐθνικὴν καὶ γλωσσικὴν αὐτῶν ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτοὺς λαοὺς — πρὸς τοὺς Μαγυάρους, Ρουμάνους, Ἕλληνας, Τούρκους — φυσικὸν ἦτο νὰ ἀποβλέψωσι πρὸς τὴν μεγάλην καὶ πανίσχυρον Ρωσίαν. τῆς ὁποίας ἡ πλειονότης τῶν κατοίκων εἶναι συγγενῆς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν, νὰ ἀποβλέψωσι λέγω πρὸς τὴν Ρωσίαν, ὡς πρὸς φυσικὸν αὐτῶν προστάτην. Καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν ἰσχύει βεβαίως μέχρι βαθμοῦ τινοῦ ὁ Νόμος τῆς Ἐλπίσεως τῶν μαζῶν, ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ἕνεκα τῆς ἀδιαφιλον

κήτου πλειονότητος τοῦ Ρωσικοῦ Ἔθνους, ἡ σύμπηξις συμμαχικοῦ συνδέσμου ἀπάντων τῶν Σλαύων δὲν θὰ παρυσιάσῃ δυσκολίας καὶ προσκόμματα, καθόσον ἀφορᾷ τὸν ἀνταγωνισμὸν περὶ τῆς ἡγεμονίας, ὅπως ὁ τοῦ τῶν Λατίνων. Οἱ Βούλγαροι, Σέρβοι, Κροᾶται, Σλοβένοι, Τσέχοι, Σλοβάκοι καὶ Πολωνοὶ θὰ εἶναι εἰς Πανσλαβιστικὴν συμμαχίαν καὶ ἐπιμαχίαν ὑποταλεῖς καὶ δορυφόροι μόνον τοῦ Ρωσισμοῦ. Ἄλλως τε εἰς αὐτὴν τὴν συναίσθησιν τῆς ἀριθμητικῆς ἰσχύος καὶ τοῦ μεγαλείου ἐνυπάρχει μεγάλη τάσις πρὸς ἀδιαφιλονίκητον ἡγεσίαν.

Καίτοι ὅμως εἰς τὰς προεκτεθείσας γεωγραφικὰς συνθήκας ἐνυπάρχουσιν ἐξόχως εὐνοϊκαὶ προϋποθέσεις διὰ τὴν Πανσλαβιστικὴν ἰδέαν καὶ τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Ρωσισμοῦ ἐπὶ τοῦ Σλαβικοῦ κόσμου, οὐχ ἦττον ὅμως ὀφείλει τις νὰ μὴ λησμονῇ ὡσαύτως ὅτι πρὸς τὰς εὐμενεῖς γεωγραφικὰς συνθήκας ἀντιτάσσονται καὶ τινες δυσμενεῖς. Τὰ ὄρεινά προπύργια, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὁποίων κατοικοῦσι πλείστοι τῶν ρηθέντων μὴ Ρώσων Σλαβικῶν λαῶν, δὲν εἶναι τόσον ὑψηλὰ καὶ ἀλληλένδετα, ὥστε νὰ ἐξασκήσωσιν ὁμοίαν διαχωριστικὴν ἐνέργειαν ὡς τὰ Πηρυναία καὶ αἱ Ἄλπεις, συνετέλεσαν ὅμως ἵνα οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος λαοὶ συνθίβωσι νὰ θαδίζωσιν εἰς πλείστους ἐπόψεις ἐπὶ ἄλλων γραμμῶν ἢ οἱ Ρῶσοι. Ὡς δὲ οὗτοι—οἱ μὴ ρωσικοὶ λαοὶ—ἠναγκάσθησαν νὰ προσαρμοσθῶσι πολιτικῶς πρὸς ἄλλα κράτη οὕτω καὶ οἰκονομικῶς καὶ ἐκπελιτιστικῶς ὡδηγήθησαν πρὸς ἄλλα συμφέροντα καὶ ἄλλα ζητήματα ἀνεφάνησαν παρ' αὐτοὺς πρὸς λύσιν. Μετὰ δὲ τὴν διὰ τῆς ἑορθείας τῆς Ρωσσίας ἀπελευθέρωσιν τῶν Βαλκανικῶν Σλαύων ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας, πᾶν ἄλλο ἢ διατεθειμένους εἶναι οὗτοι νὰ παραχωρήσωσι τὴν αὐτοδιοίκησιν καὶ κυριαρχίαν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀπελευθερωτάς των. Διότι δὲν πιστεύουσιν, οἱ ὀξύτερον μεταξὺ αὐτῶν διαβλέποντες, ὅτι ἡ Ρωσσία ἀπὸ ἀγνήν Σλαβοφιλίαν καὶ ἐλευθέρᾳ ἀπὸ παντὸς ἱστοτελοῦς λογισμοῦ ἐδοθήθησε τοὺς Σλαύους εἰς τοὺς ἀπελευθερωτικούς αὐτῶν ἀγῶνας. Μὲ τὴν ἐγκαταλείψιν δὲ τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἀθύπαρξίας, καὶ τῶν λόγων τῶν γεωγραφικῶν συνθηκῶν προκυψάντων διαφόρων συμφερόντων, ἡ ἀθεώρων, μάλιστα πρὸ πάντων, οἱ Βούλγαροι, τὰς καλὰς ὑπηρεσίας, τὰς ἐποίας παρέσχεν εἰς αὐτοὺς ἡ Ρωσσία ὡς πολὺ ἀκριδὰ πληρωνομένης. Γνωρίζουσι καλῶς ὅτι ἡ Ρωσσία ἀπεσκόπει κυρίως κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον ὅπως θέσῃ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς τὸν Βόσπορον καὶ τὴν διέδον τῶν Δαρδανελλίων μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Γνωρίζουσιν ὡσαύτως καλῶς ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολις ἐδρισκομένη εἰς Ρωσικὰς χεῖρας δύναται νὰ ἀποδῇ ὀλέθριον κέντρον ἐξαναγκασμοῦ δι' αὐτοὺς τε καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς Βαλκανικοὺς λαοὺς. Οἱ Σέρβοι πάντως, οἵτινες μετὰ τὴν ἀπελευθέ-

ρωσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, διὰ μονομεροῦς ἐπικλήσεως τῆς Ἀρχῆς τῶν Ἐθνικοτήτων, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπιγνώσεως τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν παραγόντων, ἐστρεψάν τὰς προσπάθειάς των πρὸς Ἴδρυσιν Μεγάλης Σερβίας, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδώσωσιν ἑαυτοὺς διὰ ζωὴν ἢ θάνατον εἰς τὴν Ρωσσίαν. Παρ' αὐταῖς ὁ Πανσλαυισμὸς ἔλαθε τὴν ἀγριωτέραν αὐτοῦ μορφήν συνωμοτῶν καὶ δολοφονῶν καὶ τέλος ἀναφλέγων τὴν μεγάλην παγκόσμιον πυρκαϊάν τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Οἱ λοιποὶ Σλαυικοὶ λαοί, ἰδίως οἱ ἐν Αὐστρουγγρικαῖς χώραις κατοικοῦντες, διὰ τοῦ ὑψηλοτέρου πολιτισμοῦ καὶ τῆς πολιτικογεωγραφικῆς διαμερφώσεως τῶν ὑπ' αὐτῶν οἰκουμένων μερῶν, πρὸς δὲ τέλος καὶ διὰ τῆς στενῆς προσεγγίσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς μεγάλους ἐκπολιτιστικoὺς λαοὺς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης — ἰδιαίτερος δὲ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς — ἀπέκτισαν ἀσυγκρίτως ἀνώτερον βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς ἢ οἱ Ρῶσοι. Οὗτοι αἰσθάνονται ἔναντι τῶν τελευταίων τούτων ξενισμόν τινα καὶ ὑπεροχὴν, φοβοῦνται ὡς τέλος, ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελον παραδώσει ἑαυτοὺς, εἰς τὸν Ρωσισμόν καὶ τοὺς Πανσλαυιστικoὺς ἀγῶνας, τελείαν ὀπισθοδρόμησιν εἰς τὴν καθόλου ἐκπολιτιστικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Ἀπέναντι αὐτῶν ἡ ἑλξίς τῆς μάξης τοῦ Ρωσικοῦ κολοσσοῦ οὐδὲν κατορθοί, εἰς δὲ τὸν παρόντα ἀγῶνα πιστῶς ὑπηρετοῦσιν ὑπὸ τὰς Αὐστρουγγρικὰς σημίας.

Πρὸς τούτοις προσκρούει εἰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας ἡ Ρωσσία προκειμένης οἰασδήποτε ἐξωτερικῆς δράσεώς της, ἕνεκα τοῦ ἀπεράντου καὶ ἀποκεκλεισμένου τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς, ἕνεκα τῶν ἐσωτερικῶν διαμαχῶν, τῶν ὑπὸ Γαλλικοῦ καὶ Γερμανικοῦ πολιτισμοῦ ἐπιπολαίως ὄλως θιχθεισῶν ἀνωτέρων τάξεων αὐτῆς, ἐξ αἰτίας τέλος τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον τελείως ἀπολιτίστου καταστάσεως καὶ γλιθίας δεισιδαιμονίας εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκονται τὰ εὐρέα κατώτερα στρώματα τοῦ λαοῦ. Πραγματικὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπίδρασιν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξασκήσῃ ἐπὶ οὐδενὸς ἄλλου Σλαυικοῦ λαοῦ, ἐπὶ δὲ τῶν τυχῶν τούτων, ἐξαιρουμένων τῶν χρόνων τῶν πολέμων, ἐπέδρασεν ἐνεργῶς καὶ δραστηρίως μόνον διὰ τῶν πανσλαυιστῶν ἱεραποστόλων. Καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τῶν πολέμων κατεδεικνύοντο συνηθέστατα ὅλαι αἱ ἀδυναμίαι, αἱ ὅσαι πιγύχ ἔχουν τὸ ἀπέραντον τῆς ἐκτάσεώς της καὶ τὸν πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν αὐτῆς ὀργανισμόν, ὥστε οἱ Σλαυικοὶ λαοὶ οἱ μικρὰν τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου εὐρίσκόμενοι καὶ δεξιότερόν πως διακρίνοντες, οὐδὲ τότε νὰ μὴ τρέψωσι πλήρη ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν δρᾶσιν τῆς προστάτιδος καὶ ἀρχηγοῦ αὐτῶν. Ἡ ἐν τῷ Κριμαϊκῷ πολέμῳ ἐξενεχθεῖσα γνώμη τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου τοῦ I — ἡ ἀνίατος νόσος τοῦ Κράτους μου εἶναι τὸ μέγεθός του — ἰσχύει

πάντατε ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Κατὰ τὴν πόλεμον ἐκάστη στρατιωτικὴ κίνησις καὶ συγκέντρωσις, λόγῳ τῶν διεικνυτέων ἀποστάσεων χωρεῖ μετὰ βραδύτητος. ἐν εἰρήνῃ δὲ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν δύο ὁδοὶ ἐνδείκνυνται εἰς αὐτήν, ἢ τῆς εὐρείας αὐτοδιοικήσεως τῶν ἐν τῷ κράτει περιοχῶν ἢ τῆς αὐστηρᾶς συγκέντρωσεως τῆ βροηθείᾳ δραστηκῶν μέσων, εἰς τὸ κενό-τον. ἢ ἐγκάθειρξις καὶ ἢ εἰς Σιδηρῶν ἐξορξίς. Γνωρίζομεν δὲ ὅτι τὸ τελευταῖον σύστημα εἶναι τὸ πραγματικῶς νῦν ἰσχύον.

Ἐτέρα γεωγραφικὴ δυσχέρεια πρὸς τὴν ὁποίαν προσέκρουσεν ὁ Πανσλαβισμὸς κατὰ τὴν πραγμάτων τῶν σχεδίων του εἶναι ἢ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ τῶν Σλαβικῶν, ἢ φρῶν εἰς τὴν Βαλκανικὴν χερσονήσον παρ-ρένθεσις μεγάλων ἐκτάσεων εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦσι ξένοι λαοὶ καὶ μάλιστα λαοὶ εὐτυχῆσαντες νὰ τύχῃσι σταθερᾶς πολιτικῆς ὀργανώσεως. Ῥώσοι Πανσλαβισταὶ τυφλωμένοι ἐκ τοῦ ἀπεράντου τοῦ κράτους τῶν ἐν τῷ γεωγραφικῷ χάρτῃ, στερούμενοι δὲ τοῦ κριτικοῦ βλέμματος τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου τοῦ Γ'. παρέλειπον βεβαίως πάντοτε ἀνεξετά-σταστως ἢ ὑπεροπτικῶς Ῥουμάνους καὶ Μαγυάρους, ἀφ' οὗ δῆθεν ἐπρό-κειτο περὶ δύο μικρῶν χωρῶν καὶ ὀρακῶς ἀνθρώπων. Σεβαροὶ πολιτι-κοὶ ὅμως γνωρίζοντες νὰ ἐρευνῶσι τὰ γεγονότα ταῦτα, ἄλλως πῶς θὰ ἐσκέπτοντο. Ἐννέα ἢ δέκα ἑκατομμύρια Μαγυάρων διαπύρως ἐνθουσι-ῶντων ὑπὲρ τῆς ἰδίας Πατρίδος καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς ἀποτελοῦσι πάντως ὑπολογίσιμον ὄγκον εἰς πολιτικὸν πιθανολογισμόν, καθὼς καὶ ἐκτὼ ἢ ἑννέα ἑκατομμύρια Ῥουμάνων ἐν τῇ ἀμέσῳ γειτονίᾳ τῶν. Δὲν ὑπῆρχε μάλιστα ἀνάγκη τοῦ προτειχίσματος τῶν Καρπαθίων ὀρέων μετὰ τῶν ὕψηλῶν καὶ δυσδιαβάτων ὀροσειρῶν αὐτῶν, ἀν καὶ ἀναντιρρήτως τὸ ἐμπόδιον καθίσταται καὶ διὰ τούτων συγκρίτως μεγαλύτερον καὶ δυσ-χερέστερον διὰ τοὺς Πανσλαβιστάς. Οἱ Μαγυάροι ἄλλως τε κατέχονται ὑπὸ μίσους κατὰ παντὸς Ῥωσικοῦ, ἔνεκα τῆς γνωστῆς ἀνκμίξεως τῆς Ῥωσσίας τῷ 1849 εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα αὐτῶν, αἱ δὲ Ῥουμάνοι ἔχουσι ὡσαύτως μικρὰς ἀφορμὰς ἀγάπης καὶ κλίσεως πρὸς τὴν Ῥω-σσίαν, ἀφ' οὗτου αὐτῆ ἀντὶ εὐγνωμοσύνης διὰ τὰ βαρῆα τουρκικὰ πλήγμα-τα, τὰ ὁποία κατὰ τὸ 1877 ὑπέστησαν καὶ διὰ τὴν ἐκπέρθησιν τῆς Πλευνας. ἀντημείφθησαν μὲ τοὺς γνωστοὺς ἐκδισισμοὺς εἰς τὴν Βεσσαρα-βίαν καὶ εἰς τὴν βορείαν ἐκδολὴν τοῦ Δουνάβου.

Τὰς Πανσλαβικὰς ἀξιώσεις αὐτῆς ἢ Ῥωσσία ἠδύνατο βεβαίως καὶ ἀπὸ τῆς Σεβαστουπόλεως καὶ Νικολάεφ διὰ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ νὰ ἐπιδιώξῃ, πρὸς τοῦτο ὅμως ἀπαιτεῖται θαλασσία δύναμις ἰσχυρά, μέ-χρις ἐσχάτων δὲ (τελευταίως ἐν ἔτει 1877 ἔξωθι τῆς Κωνσταντινουπόλεως),

προσέκρουσεν αὐτὴ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸς τὴν ἔνοπλον στάσιν τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν ἔρευναν πρὸς καθορισμὸν προγνώσεώς τινος διὰ τὸν Πανσλαυισμόν δὲν δύναται τις φυσικῶς νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοῦ καὶ τὴν Αὐστρουγγαρίαν. Παρὰ τὴν γεωγραφικὴν καὶ ἐθνογραφικὴν διαίρεσιν, παρὰ τὰς ἐθνικιστικὰς καὶ κομματικὰς ἐριδας ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς, διατηρήθη ἡ Αὐστρουγγρική Μοναρχία ὡς ὄργανισμὸς λίαν ζωτικὸς καὶ ἰσχυρὸς, ἡ δὲ ῥῆσις τοῦ Ναπολέοντος τοῦ ΠΙ' περὶ τοῦ «Πτώματος» μεθ' οὗ δὲν ἔδυνάτο τις νὰ συμμαχήσῃ ἀπεδείχθη μεγάλη ἀνοησία. Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ μεγάλοι πολιτεολόγοι εἰς μάτην ἠγωνίσθησαν νὰ ἐξαφανίσωσιν αὐτήν. Διότι ποῖος ἀληθῶς θὰ ἐλάμβανε σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν τὰς ἀπειλὰς ἐμπαθῶν Πανσλαυιστῶν, τὰς ὁποίας ἐκάττοτε ἠκούομεν, ἐπιδηλαδὴ ἡ Ῥωσία ἤθελε προσεχῶς μετατρέψει τὴν Αὐστριακὴν Αὐτοκρατορίαν εἰς ἐρείπεια, ὡς πρότερον τὸ Τουρκικὸν Κράτος, διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς Πανσλαυικὰς ἰδέας καὶ διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς Πολωνοὺς, Ῥουθῆνους, Τσέχους, Σλοβάκους, Σλοβένους, Κροάτας καὶ Σέρβους ἀπὸ τὸν καταπιέζοντα αὐτοὺς ζυγόν! Πόσον ἀληθῶς παράδοξον εἶναι εἶπεν καθ' ἣν στιγμήν ἡ Ῥωσία σοβαρῶς ἀρχίζει νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν καταστροφὴν ἅπαντες οὗτοι οἱ Σλαυικοὶ λαοὶ ἠγέρθησαν, καὶ ὡς εἰς ἄνθρωπος ἐσπευσαν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν διὰ νὰ ἀποκρούσωσιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Γερμανοῦ — Αὐστριακῶν καὶ τῶν Μαγυάρων τὰ Ῥωσικὰ κυπήματα! Τί δὲ θὰ ἐλεγέ τις ἐὰν μετὰ νικηφόρον ἀπόκρουσιν τοῦ Πανσλαυικοῦ κυπήματος ἡ Αὐστρουγγαρία θὰ ἐπέκειντο περὶ ὀλιγῆς ἀποκεντρώσεως ἢ μὴ περὶ ὀλιγῆς διαλύσεως τῆς Ῥωσικῆς Αὐτοκρατορίας. Τοῦτο δὲν θὰ ἦτο ἀπίθανον, ἐνεκα τοῦ ἀτελεστάτου δικτύου ὁδῶν καὶ τοῦ μικρᾶς συνοχῆς διοικητικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἀπεράντου Κράτους, τέλος δὲ καὶ ἐνεκα τῶν κεντροφυγῶν τάσεων εἰς διάφορα περιφερικὰ τμήματα, ὡς εἰς τὴν Πολωνίαν, Φιλανδίαν, Βεσσαρβίαν, εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολικῆς θαλάσσης, εἰς τὸν Καύκασον. Τοῦτο πραγματοποιούμενον θὰ ἦτο ἀπλῶς πληρωμὴ διὰ τοῦ αὐτοῦ νομίσματος, οὕτω δὲ καὶ μόνον θὰ ἐξηφαλίζετο ἡ Αὐστρουγγαρία ἀπὸ περομοίας ἐπαναλήψεις Πανσλαυιστικῶν ἐπιδρομῶν.

Ἐξερχομένης ὁμοῦ τῆς Ῥωσίας μετὰ τῆς Σερβίας καὶ Μαυροβουρίου νικητρίας ἐκ τοῦ παρόντος ἰγώνος, οἱ προστατευόμενοι αὐτῆς θὰ ἠόξάνοντο ἀρκούντως ἀναλώμασι τῆς Αὐστρίας, ἡ δὲ Ῥωσία κατ' ἀνώτατον ἔρον θὰ ἤρπαζε τὴν Γαλικίαν καὶ Βουκοβίαν μετὰ τὸν Πολωνικόν, Ῥουθηνικόν καὶ Ρουμανικόν πληθυσμὸν αὐτῶν. Πρὸ τῶν Καρπαθίων θὰ ἐσταμάτουσαν βέβαια τὰ Πανσλαυιστικὰ κατακτητικὰ σχέδια.

Περὶ γενικοῦ δὲ διαμελισμοῦ τῆς Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας καὶ κατὰ ταύτην ἀκόμη τὴν ἀτυχεστάτην περίπτωσιν δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος.

Μεγάλη ἄλλως τε διαφορὰ ὑπάρχει εἰς πλείστας σχέσεις μεταξὺ τῆς Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας καὶ τοῦ ἄλλοτε Κράτους τῶν Ὀσμανιδῶν. Ἡ χώρα τῶν Μαγυάρων ἔχει σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα φυσικὰ ἔρια καὶ λίαν δεδηλωμένην γεωγραφικὴν ἀτομικότητα, ὃ δὲ ὑπὲρ μεγάλῳ πολεμικοῦ μένους ἐμπνεόμενος πληθυσμὸς αὐτῆς ξιφουλκήσας εἰς τὸν παρόντα πόλεμον κατὰ τῆς Ρωσίας, μάχεται ὑφ' ἑλῶς διαφόρετικὰς συνθήκας ἀπὸ τὰς τοῦ ἔτου 1849, ὅτε ἐκτὸς τῶν Ρώσων καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ. Πρὸς τούτοις οἱ μεταξὺ τῶν Καρπαθίων ὄρεων καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης κατοικοῦντες λαοὶ ἔχουσιν ἴδῃ κοινὰ τὰ πλείστα τῶν ζωτικωτάτων αὐτῶν συμφερόντων πνευματικῶν τε καὶ ὕλικῶν, ἕνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους συστήματος τοῦ βροῦ τοῦ Δουνάβεως, ὅπερ περιβάλλει τὰ ἄνω τῆς ἐκτάσεως τούτων διὰ τῶν ἐκπολιτιστικῶν, γεωγραφικῶς δὲ καὶ οἰκονομικῶς σπουδαίων παραποτάμων καὶ σειρῶν τῶν κοιλάδων του. Τέλος διότι αἱ περιῶν λόγος ἐκτάσεις, μετὰ ταιούτων φυσικῶν συνθηκῶν, παραμένονσαι κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας ὑπὸ τὸ αὐτὸ σκῆπτρον καὶ τὴν αὐτὴν διοίκησιν, ἔσχον τὰς αὐτὰς τύχας καὶ συνειργάσθησαν πρὸς τὸν αὐτὸν πολιτισμόν. Ὁ ὑπὲρ τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν λόγων προερχόμενος ἔμμεσος ἐξαναγκασμός.—τὸ δόγμα τῆς γεωγραφικῆς καὶ ἱστορικῆς διαμορφώσεως τῶν Κρατῶν—διατηρεῖται ἀσυγκρίτως ἰσχυρότερον καὶ διαρκέστερον εἰς τὴν Αὐστρίαν ἢ ἡ ἰδέα τῆς κοινῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ἑθνικοτήτων. Μάλιστα εἶναι λίαν πιθανὸν εἶναι ἰδιαζόντως οἱ Σλαυικοὶ λαοὶ τῆς Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας θὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων καὶ Σέρβων Πανσλαυιστῶν ἀναφλεχθείσης κρίσεως μὲ τὴν διααυγῆ συναίσθησιν, ὅτι διὰ τὴν διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς ἰδιορρυθμίας αὐτῶν καὶ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν καὶ ὕλικῶν συμφερόντων των παρέχει ἡ μεγάλη παρξδουνάβειος Μοναρχία πολὺ περισσώτερα ἐχέγγυα ἢ ὃ τριπλόθης ἀνατολικὸς καὶ νοτιονατολικὸς εὐρωπαϊκὸς σύνδεσμος, τὸν ὅποιον ὠνειρεύθησαν οἱ Πανσλαυισταί.

Εἰς τὸ Γερμανικὸν Κράτος ὁ Πανσλαυισμὸς ἔχει μικρὰ τινα μόνον ἄμεσα συμφέροντα, ὥστε πρέπει τις ἀληθῶς νὰ ἀπορῆ, διὰτὶ οἱ ἐμπαθεῖς καὶ φλογεροὶ λόγοι καὶ συγγραφαὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ ἀπευθύνονται ἀκριβῶς κατὰ τοῦ Γερμανισμοῦ. Θὰ ἤθελον ἀρὰ γε οἱ Ρῶσοι Πανσλαυισταὶ νὰ καταστρέψωσι τὸ Γερμανικὸν Κράτος, ὡς καὶ τὸ Τουρκικὸν καὶ Αὐστροουγγρικόν, μόνον διὰ τὸν λόγον εἶναι διατελεῖ ὑπὸ Γερμανικὴν ἔξουσίαν μικρὸς τις ἀριθμὸς Πολωνῶν, Μαζούρων, Κασσούδων καὶ Βεν-

δῶν ; Ἡ ἀντιπάθεια τῆς Ρωσσίας κατὰ τῆς Γερμανίας μεθ' ἧς τὸν ἀντιόν ὄφειλε νὰ συμβαλέσῃ πρὸς ἀληθῆ ἐπίτευξιν ἐκπολιτιστικῶν σκοπῶν τόσον ἐν Εὐρώπῃ ἔσον καὶ ἐν Ἀσίᾳ ἔχει τὴν ἀνεξήγητον. Ἀσφαλῶς ὁμως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς μίσος καὶ φθόνον ἕνεκα τῆς ἀδιαφιλονικήτου ἐκπολιτιστικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὑπεροχῆς τῆς Γερμανίας, καὶ εἰς τὸ δυσάρεστον συναίσθημα ὅτι ἡ Ρωσσία ὀφείλει νὰ ἀποδέλῃ πάντοτε ὑποχρεωτικῶς πρὸς τὴν Γερμανίαν ὡς πρὸς ὑποδειγματικὸν κράτος. Τὸ Γερμανικὸν Κράτος καθὼς καὶ τὸ Αὐστρουγγρικὸν ἐδείχθησαν πάντοτε ἱκανὰ εἰς τὸ νὰ ἀντικρῦσωσι τὸ τυφλὸν τοῦτο μίσος τῶν Πανσλαυιστῶν. Καὶ ἐν τῇ παρούσᾳ θυέλλῃ τὸ Γερμανικὸν Κράτος θὰ δυνήθῃ νὰ διατηρηθῇ παρὰ πᾶσιν βίαν. Τοῦτο δὲν θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσω ἐκτενέστερόν πως.

Ἐτέρᾳ πραγματικῇ προϋπόθεσις ἐξ ἧς αἱ προσδοκίαι τῶν Πανσλαυιστῶν ἐξαρτῶνται εἶναι ἡ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν σχέσεων τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἐν τῇ σχέσει ταύτῃ τὸ Πανσλαυιστικὸν κράτος ἢ ἡ Πανσλαυιστικὴ συναδέλφωσις ἔχει μάλιστα καὶ ἱστορικὸν πρωτότυπον. Οἱ Σλαβοὶ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου τουλάχιστον, πρεσβεύουσι τὸ αὐτὸ ὀρθόδοξον δόγμα, τὸ ἑποῖον καὶ οἱ Ρῶσοι, καὶ ὑπῆρξε καιρὸς καθ' ὃν ὑπὸ τὴν αὐτὴν Βυζαντινὴν Πατριάρχίαν ὑπήγοντο ὁμοῦ μετὰ τῶν Ρώσων. Ἐν ἔτει 1589 κατώρθωσαν οἱ Ρῶσοι νὰ ἐπιτύχωσι τὴν σύστασιν τῆς Ἱερᾶς αὐτῶν Συνόδου, κυρίως δὲ νὰ μετατοπίσωσι τὸ κέντρον τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Πετρούπολιν. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ δύναμις τοῦ Πατριάρχου ἔκτοτε συνεσσωματώθη οὕτως εἰπεῖν μετὰ τοῦ λευκοῦ Τσάρου, εἰς δὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔμεινεν ἀπλῶς μόνον βοηθητικὸν τι παράρτημα. Ἐν Ρωσίᾳ δὲ πάντοτε ἐξεμεταλλεύθησαν λίαν ἐπιδειξίως τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην δύναμιν πρὸς ἐπιδίωξιν πολιτικῶν σκοπῶν.

Μάλιστα θὰ ἠδύνατό τις νὰ φρονῇ ὅτι εἰς τὸ κοινόν τοῦτο θρησκευτικὸν δόγμα τῆς ὀρθοδοξίας ἐνυπάρχουσιν εὐνοϊκώτεραι προϋποθέσεις διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς Πανσλαυιστικῆς ἰδέας ἢ εἰς τὴν γλωσσικὴν συγγένειαν. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰς σχέσεις ταύτας ἐμφωλεύουσι καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀκόμη, τῶν Βαλκανικῶν Σλάβων κεντρόφυγοι προσπάθειαι, ἡ δὲ Σερβικὴ ἐκκλησία παραδ. χάριν διετήρησεν εἰς μεγάλον βαθμὸν πάντοτε αὐτοτέλειάν τινα—ἀπέναντι τῆς ὑπὸ τοῦ Τσάρου ἐμπνευσμένης Ἱερᾶς Συνόδου καθὼς καὶ ἀπέναντι τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως—εἰς δὲ τὴν Βουλγαρίαν συνυπάρχουν δύο λίαν ἀντιτιθέμενα ἐκκλησιαστικὰ ρεύματα.

Ὡς πρὸς τοὺς Σλαβούς τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, τοὺς ὁποίους οἱ Πανσλαυισταὶ ἐκ συνεισῶ ὑπολογισμοῦ ἔθεσαν πάντοτε κατὰ δευτέρον λόγον ἐν τῇ κύκλῳ τῶν σκέψεων αὐτῶν, τὰ πράγματα ἔχουσι πολὺ διαφέρωσι, καὶ τοῦτου ἕνεκα διεβλέπομεν σοβαρὰ προσκόμματα διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς πανσλαυιστικῆς ἰδέας. Πρόκειται προφανῶς περὶ τῶν Πολωνῶν κυρίως. Οὗτοι εὕρισκονται ὄχι μόνον εἰς ζωηρὰν πολιτικὴν καὶ ἔθνηκὴν ἀντίθεσιν ἀπέναντι τῶν Ρώσων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς θρησκευτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν, παρὰ πάντα τὰ ἐκρωσσο-στικὰ καὶ ὀρθοδοξιστικὰ μέσα τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ἡ Ρωσικὴ διοίκησις, ἢ ἐν ἀντίθεσιν αὐτῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδ' ἐπὶ μικρὸν ἐξηφανίσθη. Ὡς πρὸς τοῦτο ἡ Πολωνία διὰ μικρὸν εἰσέτι χρόνον ἔξεν ἀπωλέσθη, καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἡ Πανσλαυιστικὴ ἰδέα καὶ εἰς αὐτὰ ἀκόμη τὰ σύνορα τῆς Ρωσικῆς αὐτοκρατορίας ἐπὶ μικρὸν ἀκόμη ἔξεν θὰ πραγματοῦθῃ. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις ἡ διατηρουσα τοὺς λαοὺς ὑπῆρξε πάντοτε μεγίστη δύναμις, ἡ δὲ Ρώμη οὐδέποτε θὰ δυνηθῇ νὰ συμφιλωθῇ πρὸς τὴν Ρωσίαν. Καὶ οἱ Σλαβοὶ τῆς Αὐστροουγγαρίας ἐξαιρέσει μέρους τινὸς τῶν Βοσίων εἶναι ὅσοι Καθολικοί, ἐν δὲ τινες αὐτῶν ἐπ' ὀλίγον—ὡς κατὰ τὸ Συνέδριον τῆς Πράγας ἐν ἔτει 1848—ἠνευροπόλησαν τοὺς Ρώσους ἀδελφούς, τοῦτο ἐξηγεῖται πρὸ παντός ἐκ τοῦ ὅτι δὲν εἶχον ἔλθῃ εἰσέτι εἰς στενωτέραν συνάφειαν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ρωσίαν. Διὰ τὴν Αὐστροουγγρικὴν ἔμως μοναρχίαν διεβλέπομεν εἰς τὸ θρησκευτικὸν δόγμα ἕνα ἔτι ὄρον τῆς ὑπάρξεως καὶ συγχρόνως ἕνα ἐξηγητικὸν λόγον τοῦ τίνος ἕνεκα αἱ Πανσλαυιστικαὶ ἐνέργειαι καθ' ὅσον ἀπευθύνονται πρὸς τὴν Αὐστροουγγαρίαν καὶ Γερμανίαν εἶναι ἀκινδυνότεραι, τῶν πρὸς τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον. Κίνδυνος μόνον ἦτο τὸ ὅτι οἱ Πανσλαυισταὶ διαρκῶς γενῶσι καὶ υποθάλλουσι διαμάχας μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Αὐστροουγγαρίας.

Ὁ Πανσλαυισμός, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Παλλατινισμόν, ἐννοεῖται ὅτι εἶναι ἱμπεριαλιστικὸς, καὶ τὸ γεγονός τοῦτο δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὸ πάντων σπουδαιότατον, εὐθύς ὡς θὰ ἠθέλομεν νὰ ὀρίσωμεν σοβαρὰν προγνωστικὸν περὶ τῆς πραγματοποίησεως τῆς ἰδέας τοῦ Πανσλαυισμοῦ. Αἱ δημοκρατικαὶ ἰδέαι παρὰ τοῖς Σλαυικοῖς λαοῖς ἀπέκρησαν μικρὸν ἕως τώρα ἕδαφος. Ἡ ἱστορικὴ διαπαιδαγώγησις αὐτῶν ἐπὶ ὀλόκληρον χιλιετηρίδα ὑπῆρξεν ὡς γνωρίζομεν οὐσιαστικῶς διάφορος τῆς τῶν δυτικῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ὑπερίσχυσαν δὲ παρ' αὐτοῖς πολυεὶδῶς ἐν τῇ μορφῇ τοῦ πολιτεύματος Ἀσιατικαὶ ἐπιδράσεις. Ἡ ῥιζοσπαστικὴ δημοκρατικὴ μερὸς τῶν Μηδενιστῶν ἐν Ρωσίᾳ ἀνεφάνη μὲν ἀπὸ τίνος λίαν δραστικῆς καὶ ἀπειλητικῆς, ἐν τούτοις ἀπετέλεσεν

μόνον ἀπλὴν ἐξαιρέσιν ἐν τῷ Σλαβικῷ κόσμῳ, ὡς ἀκριβῶς μονομερῆς καταστρεπτικὴ σεισμικὴ δόνησις ἐν ἄλλῳς ἡσυχῶ τόποις. Γενικῶς ἡ δύναμις τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, παρὰ τὴν ἀχανῆ ἔκτασιν αὐτῆς, ἐν τελείᾳ ἔμως συμφωνίᾳ πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐπιθείας γεωγραφικὰς συνθήκας, συγκεντροῦται ἐν μιᾷ καὶ ἐνιαίᾳ θελήσει, πόσον δὲ ἡ θέλησις αὕτη ὑπῆρξε σταθερὰ καὶ ἀκαμπτος μαρτυροῦσιν ὀνόματα οἷα τὰ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τῆς Αἰκατερίνης τῆς II, τοῦ Νικολάου τοῦ I. Ὡς γνωστὸν δὲ ἐκτὸς τῶν Ρώσων καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν Βαλκανικῶν Σλαβῶν παλαιόθεν συνήθισε νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὸν Τσάρον μετὰ βαθύως σεβασμοῦ καὶ ταπεινότητος. Μετὰ τὰ περὶ Παλλατινισμοῦ λεχθέντα εἶνε ἀρά γε ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν τίνα ὄψιν ἔδειξε πρὸς ἡμᾶς ὁ Πανσλαβισμὸς ;

Βεβαίως ἡ ὄψις αὕτη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὑπῆρξε διὰ τὴν εἰρήνην λίαν ἀπειλητικὴ, πάντοτε δὲ ὑφίσταται ὁ κίνδυνος οὗτοι οἱ Σλαβοφιλοὶ τῆς Μέσης θὰ συμπάρουσιν ποτὲ θάλλον ἢ βράδιον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Τσάρου διὰ τοῦ φανατισμοῦ των. Μὴ πραγματοποιουμένης δὲ οὐδὲ διὰ τοῦ τρόπου τούτου τῆς Πανσλαβιστικῆς ἰδέας καθ' ἑπάσας τὰς διευθύνσεις, ὄφειλε νὰ ἐκραγῆ παγκόσμιος πόλεμος, ὡς ἤδη πράγματι καὶ ἐγένετο. Ἐν τῷ πολέμῳ ἔμως τούτῳ ἴσχυται ὀντιμέτωπος Ἰμπεριαλισμὸς κατὰ Ἰμπεριαλισμοῦ, ἐν τε τῇ Αὐστρουγγαρίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ τὰ ξίφη δὲ αὐτὰ ἐγυμνώθησαν ὑπὸ τῶν δύο Κεντρικῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς ἀμυναν εἶναι πάντως ὀξέως ἠκονημένα καὶ καταπίπτουσιν ἀναμφισβητήτως μετὰ μεγάλης σφοδρότητος κατὰ τοὺς ἐντιπάλους. Ἡ ἐξοβελισθῆ ἡ Πανσλαβιστικὴ ἰδέα τὴν ὁποῖαν ἐξυπηρετεῖ ὁ Ρωσικὸς στρατὸς καὶ διὰ παντὸς ἐν τῷ μέλλοντι, θὰ καταστῇ ἀνίκανος πρὸς ἑλάνην ; Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου θὰ δώσωσι πιθανώτατα τὰ προσεχῆ γεγονότα ὀριστικὴν ἀπάντησιν. Ἐἰν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστρουγγαρίᾳ ὑπῆρχε χαλαρὸς τις σύνδεσμος ὁμοσπονδιῶν μικρῶν κρατῶν ἢ μάλιστα καὶ δημοκρατιῶν, ὁ Πανσλαβισμὸς θὰ εἶχε τότε εὐκόλον τι ἔργον πρὸς ἐπιτέλειαν. Ἀποδειχθείσης ἔμως τῆς πολιτικῆς ἀρμογῆς τῶν δύο κεντρικῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἐξόχως ἰσχυρᾶς — καὶ αὐτῆς εἰσέτι τῆς πολυγλώσσου Αὐστρουγγρικῆς Μοναρχίας — καὶ λαμπρῶς ὑποστάσης τὴν δοκιμὴν τῆς συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας δύνηται νὰ ἐξελιχθῇ ἡ κατάστασις τελείως διαφορητικῶς καὶ ὁ μέγας ἀγὼν νὰ λήξῃ διὰ τελείου ναυαγίου τῶν Πανσλαβιστικῶν ἀγῶνων. Βεβαίως εἰ νικηταὶ δὲν θὰ ἀρκεσθῶσι κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ status quo ante ἐν τῇ ἀνατολικῇ καὶ νοτιῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητήσωσι νὰ ἐπιτύχωσι διαρκῆ ἐξα-

οβέντησιν τῆς Ρωσσίας διὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ πάντων ἐκείνων τῶν περίεπισημάτων, τὰ ὅποια ἔχουσιν εἰσέτι ἕσιον πολιτικὸν βίον, καὶ διατελοῦσιν εἰς στενὴν ἔθνητικὴν συνάφειαν πρὸς γειτονικά μέρη. Πρὸ παντὸς τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν Πολωνίαν, Φιλανδίαν καὶ Βεσσαραβίαν, ἰσχύει ἕως καὶ διὰ τὴν Λιθουανίαν, τὸν Καύκασον καὶ τὴν Ρωσσικὴν Ἀρμενίαν. Κανεὶς δὲν πρέπει νὰ συμβουλευσῇ τὰς συμμετασχούσας Δυνάμεις νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ἡμιτελῆ πράγματα, διότι τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ ὠδήγηι εἰς ἀπώτερον μέλλον πρὸς νέας Πανσλαβιστικὰς μηχανορραφίας καὶ πρὸς ῥωσσικὸν πόλεμον ἐκδικήσεως, ὅστις πιθανῶς θὰ ἦτο δυσχερέστερος ἢ ἔ παρών. Αἱ δύο Κεντρικαὶ Εὐρωπαϊκαὶ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐν τῷ ἄγωνι αὐτῶν διακυβεύουσιν ὑφίστην παρακαταθήκην, ἵνα αὐτὴν ταύτην τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ὡς ἐκπολιτιστικῶν Κρατῶν, πῶς δύνανται λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων νὰ συναινέσωσιν ἵνα δεθῇ ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας διὰ τὸν Πανσλαβιστικὸν σφιδινισμὸν μικρὸν ἐνέχυρον ;

Ἡ τε Νορβηγία καὶ ἡ Σουηδία θὰ ἐδλεπον εὐχαρίστως διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀσφάλειαν τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Φιλανδίας ἐνεξάρτητον ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας. Ἡ ἐπανίδρυσις τοῦ Πολωνικοῦ Βασιλείου ἐν στενῷ συμμάχικῳ συνδέσμῳ ἢ καὶ ἐν σχέσει ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὴν Αὐστρουγγαρίαν, θὰ ἐσῆμαινε προφανῶς διὰ τὴν Γερμανίαν, ἀνεξαρτήτως τῆς πιθανότητος τῆς «*Polonia irredenta*», μικρότερον κίνδυνον παρά ἡ ἀναλλοίωτος εἰς τὰ ἔρια αὐτῆς παρμένουσα Ῥωσσία, εἰς τὴν ὅποιαν θὰ ἀνεζωπυροῦντο διαρκῶς αἱ Πανσλαβιστικαὶ ἰδέαι.

Ῥουμανία μεγαλυνθεῖσα διὰ τῆς Βεσσαραβίας—ἔτιω καὶ διεδικουσα τὴν Τρανσυλθανίαν ὡς *Romaniam irredentam*, πράγμα τὸ ὅποιον δὲν θεωρῶ ἐπικίνδυνον, ἕνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν συνθηκῶν—θὰ συνετέλει πολὺ εἰς τὴν παγίωσιν, τῶν σχέσεων τῆς νοτίας Εὐρώπης. Μόνον εἴτω θὰ ἐξέλιπεν ὁ ἐκ τῆς Ῥωσσίας κίνδυνος τῆς ἐκτελέσεως ἐν προσεχεί μέλλοντι τῆς λεγομένης Διαθήκης τοῦ Μεγάλου Πέτρου, δι' ἧς θὰ ἐγκαθηλοῦτο ὁ Δικέφαλος αὐτοῦ Ἄετός εἰς τὸ Σεράγιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ θὰ ἤρπάζετο ἡ κυριαρχία τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς διόδου τῶν Δαρδανελλίων. Οὕτω θὰ ἤδύναντο καὶ τὰ Γερμανικὰ καὶ Αὐστρουγγρικὰ οἰκονομικὰ καὶ συγκοινωνιακὰ συμφέροντα νὰ ἐξαπλωθῶσιν ἐλευθερώτερον εἰς τε τὴν νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην καθὼς καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Περσίαν. Ἰδίως ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς Βαγδάτης θὰ ἐξελλίσσεται κατὰ συνθηκώτερον καὶ φυσικώτερον τρόπον, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο σπουδαῖον βήμα πρόοδου, ἔχει μόνον διὰ τὴν Τουρκίαν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ῥουμανίαν, Βουλγαρίαν καὶ Περσίαν ὑπὸ τε πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἐποψίν. Εἰς τὴν ἐξέ-

μόνον ἀπλὴν ἐξαίρεσιν ἐν τῷ Σλαυικῷ κόσμῳ, ὡς ἀκριβῶς μονομερῆς καταστρεπτικῆ σεισμικῆ δόνησις ἐν ἄλλῳ ἤσυχῳ τόπῳ. Γενικῶς ἡ δύναμις τῆς Ρωσικῆς Αὐτοκρατορίας, παρὰ τὴν ἀχανῆ ἔκτασιν αὐτῆς, ἐν τελείᾳ ἔμῳ συμφωνίᾳ πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἐπιθείτας γεωγραφικὰς συνθήκας, συγκεντροῦται ἐν μιᾷ καὶ ἐνιαίᾳ θελήσει, πόσον δὲ ἡ θέλησις αὕτη ὑπῆρξε σταθερὰ καὶ ἀκαμπτος μαρτυροῦσιν ἐνόματα οἰκτὰ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τῆς Αἰκατερίνης τῆς II, τοῦ Νικολάου τοῦ I. Ὡς γνωστὸν δὲ ἐκτὸς τῶν Ρώσων καὶ ἡ πλειοψηφία τῶν Βαλκανικῶν Σλαύων παλαιότερον συνήθισεν νὰ ἀποβλέπῃ πρὸς τὸν Τσάρον μετὰ βαθύς σεβασμοῦ καὶ ταπεινότητος. Μετὰ τὰ περὶ Παλλατινισμοῦ λεχθέντα εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν τίνα ὄψιν εἰδείξει πρὸς ἡμᾶς ὁ Πανοσλαυισμὸς;

Βεβαίως ἡ ὄψις αὕτη κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ὑπῆρξε διὰ τὴν εἰρήνην λίαν ἀπειλητικῆ, πάντοτε δὲ ὑφίσταται ὁ κίνδυνος οὗτι οἱ Σλαυόφιλοι τῆς Μόσχας θὰ συμπάρουσιν ποτὲ θάττον ἢ βράδιον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Τσάρου διὰ τοῦ φανατισμοῦ των. Μὴ πραγματοποιουμένης δὲ οὐδὲ διὰ τοῦ τρόπου τούτου τῆς Πανοσλαυιστικῆς ἰδέας καθ' ἑπάσας τὰς διευθύνσεις, ὡφείλε νὰ ἐκραγῇ παγκόσμιος πόλεμος, ὡς ἤδη πράγματι καὶ ἐγένετο. Ἐν τῷ πολέμῳ ἔμῳ τούτῳ ἴστανται ἄντιμέτωπος Ἰμπεριαλισμὸς κατὰ Ἰμπεριαλισμοῦ, ἐν τε τῇ Αὐστροουγγαρίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, καὶ τὰ ξίφη δὲ αὐτὰ ἐγυμνώθησαν ὑπὸ τῶν δύο Κεντρικῶν Μεγάλων Δυνάμεων πρὸς ἄμυναν εἶναι πάντως ἐξέως ἠκρονημένα καὶ καταπίπτουσιν ἀναμνησθητῆτως μετὰ μεγάλης σφοδρότητος κατὰ τοὺς ἀντιπάλους. Ἡ ἐξοβελισθῆ ἡ Πανοσλαυιστικὴ ἰδέα τὴν ὁποῖαν ἐξυπηρετεῖ ὁ Ρωσικὸς στρατὸς καὶ διὰ παντὸς ἐν τῷ μέλλοντι, θὰ καταστῇ ἀνίκανος πρὸς δλάβην; Ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου θὰ δώσωσι πιθανώτατα τὰ προσεχῆ γεγονότα ὀριστικὴν ἀπάντησιν. Ἐἴν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Αὐστροουγγαρίᾳ ὑπῆρχε χαλαρὸς τις σύνδεσμος ὁμοσπονδιῶν μικρῶν κρατῶν ἢ μάλιστα καὶ δημοκρατιῶν, ὁ Πανοσλαυισμὸς θὰ εἶχε τότε εὐκόλῳ τι ἔργον πρὸς ἐπιτέλειαν. Ἀποδειχθείσης ὁμοῦ τῆς πολιτικῆς ἀρμογῆς τῶν δύο κεντρικῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἐξόχως ἰσχυρᾶς — καὶ αὐτῆς εἰσέτι τῆς πολυγλώσσου Αὐστροουγγρικῆς Μοναρχίας — καὶ λαμπρῶς ὑποστάσης τὴν δοκιμὴν τῆς συμμαχίας καὶ ἐπιμαχίας ἐύχεται νὰ ἐξελιχθῇ ἡ κατάστασις τελείως διαφορετικῶς καὶ ὁ μέγας ἀγὼν νὰ λήξῃ διὰ τελείου ναυαγίου τῶν Πανοσλαυιστικῶν ἀγῶνων. Βεβαίως εἰ νικητοὶ δὲν θὰ ἀρκεσθῶσι κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ status quo ante ἐν τῇ ἀνατολικῇ καὶ νοτιῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ζητήσωσι νὰ ἐπιτύχωσι διαρκῆ ἐξα-

οβένησιν τῆς Ρωσσίας διὰ τοῦ ἀποχωρισμοῦ πάντων ἐκείνων τῶν πέριξ τμημάτων, τὰ ὅποια ἔχουσιν εἰσέτι ἴδιον πολιτικὸν βίον, καὶ διατελοῦσιν εἰς στενὴν ἔθνικὴν συνάφειαν πρὸς γειτονικά μέρη. Πρὸ παντὸς τοῦτο ἀφορᾷ εἰς τὴν Πολωνίαν, Φιλανδίαν καὶ Βεσσαραβίαν, ἰσχύει ἕως καὶ διὰ τὴν Λιθουανίαν, τὸν Καύκασον καὶ τὴν Ρωσσικὴν Ἀρμενίαν. Κανεὶς δὲν πρέπει νὰ συμβουλευσῇ τὰς συμμετασχούσας Δυνάμεις νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς ἡμιτελῆ πράγματα, εἰδὼς τοῦτο ἀσφαλῶς θὰ ὠδήγει εἰς ἀπώτερον μέλλον πρὸς νέας Πανσλαβιστικὰς μηχανορραφίας καὶ πρὸς βίωσιμον πόλεμον ἐκδικήσεως, ὅστις πιθανῶς θὰ ἦτο δυσχερέστερος ἢ ἔ παρών. Αἱ δύο Κεντρικαὶ Εὐρωπαϊκαὶ Μεγάλαι Δυνάμεις ἐν τῷ ἄγωνι αὐτῶν διακυβεύουσιν ὑφίστην παρακαταθήκην, ἧτις αὐτὴν ταύτην τὴν πολιτικὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ὡς ἐκπολιτιστικῶν Κρατῶν. πῶς δύνανται λοιπὸν ἐκ τῶν προτέρων νὰ συναινέσωσιν ἵνα δεθῇ, ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας διὰ τὸν Πανσλαβιστικὸν σφιδνισμὸν μικρὸν ἐνέχυρον :

Ἡ τε Νορβηγία καὶ ἡ Σουηδία θὰ ἐδλεπον εὐχαρίστως διὰ τὴν ἴδιαν αὐτῶν ἀσφάλειαν τὸ Μέγα Δουκάτον τῆς Φιλανδίας ἐνεξάρτητον ἀπὸ τῆς Ῥωσσίας. Ἡ ἐπανίδρυσις τοῦ Πολωνικοῦ Βασιλείου ἐν στενῷ συμμαχικῷ συνδέσμῳ ἢ καὶ ἐν σχέσει ἐξαρτήσεως ἀπὸ τὴν Αὐστρουγγαλίαν, θὰ ἐσῆμαινε προφανῶς διὰ τὴν Γερμανίαν, ἀνεξαρτήτως τῆς πιθανότητος τῆς «*Polonia irredenta*», μικρότερον κίνδυνον παρὰ ἢ ἀναλλοίωτος εἰς τὰ ἔρια αὐτῆς παραμένουσα Ῥωσία, εἰς τὴν ὅποιαν θὰ ἀνεζωποροῦντο διαρκῶς αἱ Πανσλαβιστικαὶ ἰδέαι.

Ῥουμανία μεγαλυνθεῖσα διὰ τῆς Βεσσαραβίας—ἔτι καὶ διεδικουσα τὴν Τρανσυλθανίαν ὡς *Romaniam irredentam*, πρᾶγμα τὸ ὅποιον δὲν θεωρῶ ἐπικίνδυνον, ἕνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν γεωγραφικῶν καὶ ἱστορικῶν συνθηκῶν—θὰ συνετέλει πολὺ εἰς τὴν παγίωσιν, τῶν σχέσεων τῆς νοτίας Εὐρώπης. Μόνον οὕτω θὰ ἐξέλιπεν ὁ ἐκ τῆς Ῥωσσίας κίνδυνος τῆς ἐκτελέσεως ἐν προσεχεί μέλλοντι τῆς λεγόμενης Διαθήκης τοῦ Μεγάλου Πέτρου. εἰ ἢς θὰ ἐγκαθηλοῦτο ὁ Δικέφαλος αὐτοῦ Ἄετος εἰς τὸ Σεράγιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ θὰ ἤρπάζετο ἡ κυριρχία τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς διόδου τῶν Δαρδανελλίων. Οὕτω θὰ ἤρθοντο καὶ τὰ Γερμανικὰ καὶ Αὐστρουγγρικὰ οἰκονομικὰ καὶ συγκοινωνιακὰ συμφέροντα νὰ ἐξαπλωθῶσιν ἐλευθερώτερον εἰς τε τὴν νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην καθὼς καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Περσίαν. Ἰδίως ἡ ἐξάπλωσις τοῦ Σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς Βαγδάτης θὰ ἐξελλίστατο κατὰ συνθετώτερον καὶ φυσικώτερον τρόπον, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο σπουδαῖον βήμα πρόοδου, ὅχι μόνον διὰ τὴν Τουρκίαν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν Ῥουμανίαν, Βουλγαρίαν καὶ Περσίαν ὑπὸ τε πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἑποψίαν. Εἰς τὴν ἐξέ-

λιξιν ταύτην παρενέβαλε βέβαια εμπόδια μέχρι σήμερον πλὴν τῆς Πανσλαβιστικῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ τευτονικῆ Ἀγγλία.

IV. ΠΑΝΤΕΥΤΟΝΙΣΜΟΣ

Οὕτε καὶ ὁ Παντευτονισμὸς ἔσχε ποτὲ ἐν τῇ μέχρι σήμερον ἱστορίᾳ πραγματικὴν τινα μορφήν. Οἱ Ῥωμαῖοι Αὐτοκράτορες Γερμανικῆς ἐθνικότητος δὲν ἐπεδίωκον αὐτὸν ἀλλὰ κοσμοκρατορίαν, ἀκριβῶς ἔπως οἱ Αὐτοκράτορες τῆς ἀρχιότητος. Καὶ πράγματι κατώρθωσαν ἐν μέτρῳ τινὶ νὰ ὑπαγάγῃσιν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῶν, δι' ἀναπτύξεως συντόνου ἐνεργείας, μέρος τῶν Λατίνων καὶ Σλαύων, ἐν ᾧ οἱ μὴ ἐκτός τῶν φυσικῶν ὁρίων τῆς Γερμανικῆς κατοικοῦντες Τεῦτονας παρέμειναν μακρὰν τοῦ κύκλου τῆς ἐξουσίας τῶν, αὐτοὶ δὲ οἱ ἐντός τῶν ὁρίων ταύτων κατοικοῦντες Τεῦτονας κατὰ μέγα μέρος ἀπεχωρίσθησαν αὐτῶν. Ἡ Ἰταλία, ἡ Βοημία, ἡ Πολωνία κατεδαμμάσθη ὑπ' αὐτῶν ἐπιτυχῶς ἐπὶ τινα χρόνον, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἡ Δανία, ἡ Σουηδία, ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Βρετανία διατήρησαν πάντοτε τὴν ἀθυπαρξίαν τῶν ἀπέναντι τούτων. Ἐὰν δὲ ποτὲ τις τῶν ἡγευόνων τῶν χωρῶν τούτων ὑπέδαλε τὰ σέδη τοῦ πρὸς τὸν Γερμανὸν αὐτοκράτορα, τοῦτο πάντοτε ἐγένετο τυπικῶς καὶ ἀνευ οὐδενὸς πραγματικοῦ ἀπακολουθήματος. Αἱ Κίτω Χῶραι μάλιστα καὶ ἡ Ἑλβετία ἐξέφυγον τῆς γερμανικῆς κυριαρχίας. Ἰσως σπουδαιότερας ἐπιτυχίας νὰ ἀπεκόμίζον οἱ Ὁθῶνοι, οἱ Σάλιοι καὶ οἱ Στάουροι ἂν μετήρχοντο ὄλον τὸν ἔμφυτον εἰς αὐτοὺς ἡρωϊσμὸν καὶ μεγαλοφυίαν πρὸς ὑπαγωγὴν ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν τῶν τῆς Βρετανίας καὶ Σκανδιναβίας, καὶ ἂν διετήρουν τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Ὀλλανδίαν, παρ' ὅσας ἐσχον διὰ τῶν ἀγώνων αὐτῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. Οὕτε αἱ φυσικαὶ δυσκολαί, αἱ ὁποῖαι παρενεδλήθησαν εἰς αὐτοὺς — γεωγραφικαί τε καὶ ἐθνολογικαί — θὰ ἦσαν μεγαλύτεραι ἀπὸ ἐκείνας τὰς ὁποίας ἡ ἀρχαία Ῥώμη ὑπερενίκησε, προσαρτήσασα τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Γαλλίαν. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ ἐξετάζωμεν λεπτομερέστερον τὰ ζητήματα ταῦτα πλέον. Ὁ Μεσαίων προέβαλε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους Αὐτοκράτορας Γερμανικῆς Ἐθνικότητος ἄλλα ἱστορικὰ προβλήματα πρὸς λύσιν, δι' αὐτὸ δὲ πρόκειται πρὸ ἡμῶν τετελεσμένα γεγονότα. Ἀλλὰ οὕτε διατεθειμένος εἰμι ἐξ αἰτίας τούτου νὰ θεωρήσω ὡς δυστύχημα τὴν μὴ συνένωσιν ὄλων τῶν τευτονικῶν λαῶν ὑπὸ ἑνιαίαν ὑπάτην ἐξουσίαν.

Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πραγματικῆς ἱστορικῆς σταδιοδρομίας του παροουσιάζει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὁ Τευτονισμὸς εἰκόνα βαθυτάτης διαιρέσεως, ὅστε νὰ ἀναμιμνήσκαται τις τῆς θείας μελίας Ἰγγραδοὺ τῆς παλαιᾶς

γερμανικής μυθολογίας. Δὲν διεχωρίσθη, μόνον εἰς τριάδα ἢ Τευτονισμός, ὡς ὁ λατινισμός, ἀλλ' εἰς μεγάλην πληθύν. Πρὸς τοὺς γνησίους Γερμανοὺς. Ἄγγλους καὶ Σκώτους. Ἰστανται παραλλήλως καὶ ἀνεξαρτήτως οἱ Ἑλβετοί, Ὀλλανδοί, Φλαμανδοί, Δανοί, Νορβηγοί, Σουηδοί, Γερμανοαυστριακοί. Ἰνα μὴ ἀναφέρω τοὺς διασκορπισμένους γερμανοὺς κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς Σάξονας τοῦ Τσίπφ (τῆς ἄνω Αὐστρίας) καὶ τοὺς τῆς Τρανσυλθανίας. Τὴν ἀπορίαν διὰ τὸ ἐν λόγῳ γεγονός δὲν δύναται τίς νὰ ἐξοικονομήσῃ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὴν ἀρχικὴν ἑτερογένειαν τῆς φυλῆς καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἐμφωλευόμενα ἀτομισμὸν. Πάντως εἰς ἀνώτερον σχετικῶς βῆθμόν ἀπὸ τοῦ τῶν Λατίνων καὶ Σλαβῶν, ἔσχον οἱ Τεύτονες κοινὴν τὴν καταγωγὴν. Δὲν ἐπιχειροῦμεν βεβαίως νὰ ἀναγάγωμεν ἕλους τοὺς λαοὺς τούτους μικροὺς ἢ μεγάλους εἰς ἓνα κοινὸν ἀρχηγέτην! (Ὡς πρὸς βιολογικῶς ἀπλοικί, δὲν παρουσιάζεται ἡ συγγένειά τῶν αὐτῶν. Πρὸ τῆς μεταναστεύσεως ὁμοῦ εἰς τὰς νῦν ἑδρας τῶν, οἱ λαοὶ οὗτοι ἀναμεισθητήτως θὰ ἔζησαν ἐν μακρᾷ καὶ ἐσωτερικῇ συναφείᾳ καὶ ἐν κοινῇ πολιτισμῷ, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγούνται αἱ μετξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσαι ὁμοιότητες, καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη, τὸν τρόπον σκέψεως, καὶ τὴν ὁμοιότητα τοῦ πνεύματος. Αἱ ὁμοιότητες αὗται εἶναι πολὺ μεγάλα, καίτοι δὲν ὑπῆρξεν οὐδέποτε κοινὸν τευτονικὸν βασίλειον, ἐν ᾧ λατινικὸν διατηρήθη, ἐπὶ αἰῶνας. Ἴσως εἰς τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ἡ γεωγραφικὴ φύσις τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης νὰ ἐξήσκησεν ἐνοποιητικὴν ἐνὰ δύναμιν ἐπὶ τῶν Τευτόνων κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον, ὡς καὶ κατὰ τοὺς σημερινοὺς χρόνους ἐξασκᾷ ἐπὶ τῶν Σλαβῶν. Οἱ Τεύτονες ἔπειτα μετηνάστευσαν εἰς τὴν Μέσην καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην, ἔνθα ἄλλως πως ἐξειλίχθησαν τὰ πράγματα. Ἡ τευτονικὴ μελλία διεπράγη αὐτόθι.

Ἡ κυριωτάτη αἰτία τοῦ ἀπέριω καὶ πολυαιδῶς διασχισθέντος Τευτονισμοῦ, εἰς μεζονας καὶ ἐλάσσονας ομάδας, ἀνευρίσκεται καταφανῶς καὶ πάλιν εἰς τὰς γεωγραφικὰς συνθήκας. Εἰς τὰς ἀπεξορισμένας καὶ ἐσχυρῶς κατατετηγμένους χωματώδεις χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὰς σημερινὰς πατρίδας τῶν Τευτόνων κυμαίνονται θάλασσαι καὶ θαλασσοδραχίλους, πανταχοῦ δὲ καὶ αὗται ἀπεδείχθησαν δυνάμεις διαχωρίζουσαι τοὺς λαοὺς ὡς τὰ ὑψηλὰ ὄρη, καίτοι μὲν τινες διαφορὰς, τὰς ὁποίας θὰ ἐξετάσω κατωτέρω. Ἡ ἀγγλικὴ παροιμία «Blood ist thicker than Water!» ἀπεδείχθη ἀναντιρρήτως ἀνελθῆς διὰ τοὺς Τεύτονες. Πάντες οἱ Τευτονικοὶ λαοὶ ἐκτός τῶν Γερμανῶν, τῶν Ὀλλανδῶν καὶ τῶν Ἑλβετῶν μετὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν μετανάστευσιν διατήρησαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλήρη, τινὰ νηματοεικὴν αὐθουπαρξίαν, οἱ δὲ Γερμανοὶ

προσγγισαν άμεσώτατα — και περισσότερο ίσως άφ' όσον επεθύμουν — προς τους Λατίνους και Σλαύους, ουχι δε προς τους Βρεττανούς και ελάχιστα προς τους Σκανδιναυούς. Είς τας καταληφθείσας χώρας οι Γεύτενοι εύραν φυσικώς και λίαν διαφόρους όρους ύπάρξεως και άναπτύξεως, εις δε τὰ Νορδηγικά Φιόρδ συναντά τις ύπό τήν έποψιν ταύτην όλως διαφορετικὰς συνθήκας βίου ή εις τήν βόρειον Γερμανίαν και τας Βρεττανικάς νήσους. Δέν υπήρξαν μέν εις τήν Γευτονικήν Εύρώπην αι γεωγραφικαι άντιθέσεις τόσοσ άπότομοι και έμφανεis όσον εις τήν Λατινικήν. άντι τούτου όμως ήσαν άπειρώσ ποικιλώτεροι και πολυμερέστεροι.

Κατά τήν αύτην κατεύθυνσιν, καθ' ήν αι γεωγραφικαι συνθήκαι, επηγήρησαν και ιστορικαι τινες συμπτώσεις και προς πασών τούτων ή παντοκρατορική πολιτική των Ρωμαίων Αυτοκρατόρων Γερμανικής εθνικότητας. Τήν πολιτικήν ταύτην κατά πρώτιστον λόγον σφείλομεν να καταστήσωμεν υπεύθυνον δια τον άποχωρισμόν της Ελβετίας και των Κάτω Χωρών από της Γερμανίας, και τον άποχωρισμόν της Γερμανικής Αυστρίας από της λοιπής Γερμανίας. Τέν τελευταιον τούτον άποχωρισμόν θεωρώ μεθ' αίως ως δικαίωσιν επί αιώνας διαρκέσασαν, όχι δε ως άπλοον και μεμονωμένον συμβάν. Τῷ 1886 διεκόπη μόνον τό τελευταιον οδτως ειπείν νήμα τό όποιον συνεκράτει τὰ κράτη ταύτα πολιτικώς.

Έκ των γεωγραφικών λοιπόν και ιστορικών κοινών συνθηκών του Γευτονισμού έν Εύρώπῃ, αριθμούντος περι τὰ 150 εκατομμύρια ψυχών, διμορφώθησαν πρό παντός δύο μεγάλοι πολιτικοί όργανισμοι και εθνη, τὰ όποια καιτοι είντι εις μέγáλον βαθμόν ισότιμα προς άλληλα, έν τούτοις εύρισκονται εις όχι μικροτέρην άντιθεσιν συμφερόντων και χαρακτηρισμών από τήν των τριών μεγάλων Λατινικών κρατών και εθνών. Άντι της τριάδος κυρίων εθνών, τὰ όποια ο Λατινικός κόσμος παρουσιάζει, ο Γευτονισμός άπαρτίζει μόνον δύοδα : τους Βρεττανούς άφ' ενός και τους Γερμανούς εξ άλλου. Τήν ευάδα ταύτην πρέπει κατά πρώτον να εξετάσῃ ο θέλων να μορφώσῃ διαυγή και σταθεράν κρίσιν περι των σκοπών του Παντευτονισμού. Ένεκεν λοιπόν της λίαν εύκρινοδς άντιθέσεως των συμφερόντων και του χαρακτηήρος του Βρεττανισμού και Γερμανισμού δύναται τις να καλέσῃ τήν παναγγλικήν και παγγερμανικήν κίνησιν ιδιαιτέρως, ως Παναγγλισμόν και Παγγερμανισμόν. Διότι καιτοι ή Παντευτονική ιδέα διατηρείται και εις τους δύο άνω λαούς λίαν ζωηρά, έν τούτοις εκδηλοσται εις ένα έκαστον αυτών κατά πολύ διάφορον τρόπον

Τὸ ἐκ τῶν Τευτονικῶν ἔθνῶν χαράξιν τὰ μάλιστα ἴδῃν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ἀποχωρισμοῦ του ἐκ τῆς ἀρχικῆς ἑμοφυλίας εἶναι τὸ Βρεττανικόν. Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ἰσχυρότερον τοῦ αἵματος πέδρασε τὸ ὄψωρ. Ἡ ἐυνάμεθα νὰ ἀρνῆθῶμεν ὅτι ἡ κάτω Γερμανικὴ διακλάδιωσις τῶν Ἀγγλοσαξόνων, ἡ ὅτινα ὑπὸ τοὺς μυθικοὺς αὐτῆς ἀρχηγούς Hengist καὶ Horsa διαπεράσασα τὴν Βορειογερμανικὴν θάλασσαν καὶ ἐγκατασταθεῖσα εἰς τὴν περιδρεχομένην νήσον τῆς, δὲν εἶναι σήμερον διαφορετικῆ ἀπὸ ἡμᾶς! Γενικὴν τινα συγγένειαν παρατηροῦμεν βέβαια μέχρι σήμερον, ἀλλ' εἰς τὰς καθ' ἑαστον λεπτομερείας, αἱ ὁπερ εἶναι πολιτικῶς ἀσυγκρίτως σπουδαιότεραι, ἀνευρίσκομεν μόνον μεγάλας διαφοράς. Αἱ οἰκογενεακαὶ σχέσεις, τὰ δίκαιον, ἡ Ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις, ἡ βιομηχανία, τὸ Ἐμπόριον, ἡ Τέχνη, ἡ Ἐπιστήμη—γενικῶς τὸ πᾶν εἰς τὴν Βρεττανίαν προσέλαβε διάφορον φυσιογνωμίαν ἢ εἰς τὴν Γερμανίαν, καὶ ὅχι μόνον ἀπλῶς καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν ἀλλὰ καὶ παντὸς τὴν ἐσωτάτην οὐσίαν καὶ τὸ πνεῦμα. Ἄς ἀναλογισθῆ τις παραδείγματος χάριν μόνον τὸν ἐπαγγελματικὸν καὶ τυπικὸν Χριστιανισμὸν τῶν Ἀγγλῶν καὶ τὸν ψυχικὸν καὶ αἰσθηματικὸν τῶν Γερμανῶν, τὴν πρακτικὴν ψυχρὰν καὶ μονομερῆ μέθοδον ἐξετάσεως τοῦ Ἀγγλικοῦ πνεύματος καὶ τὴν ὑψηλὴν μετάρσιον καὶ πολυμερῆ Γερμανικὴν ἔρευναν. Μίαν διακριτικὴν τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν δύο λαῶν τούτων μοι φαίνεται: ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀγγλοῦ Joule ἀνακάλυψις διὰ φυσικῶν πειραμάτων τοῦ μεγάλου Νόμου τῆς διατηρήσεως τῆς Δυνάμεως, ἐν ᾧ ὁ Γερμανὸς Ροβέρτος Μάϊερ ἀνεξεκρήτως τοῦ Joule ἀπέδειξε τοῦτον δι' ὑπολογισμοῦ.

Κατὰ τοῖον τρόπον ἡ Βρεττανία ἐπεδίωξεν ἀρχήθεν τοὺς σκοποὺς αὐτῆς εἰς τε τὴν πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν τῆς σταδιοδρομίαν εἶναι εἰς τοὺς πάντας γνωστόν. Διὰ τὴν Γερμανίδα ἐξάδελφόν τῆς, ἕλιγον ἀληθῶς ἐσκέφθη ἡ Βρεττανία. Ἡ ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρξασα ἰσχυρὰ μερὶς τῶν ἀγγλομανῶν ἠπατήθη οἰκτρότατα, πιστεύσασα ὅτι πᾶν ὅ,τι οἱ Ἀγγλοὶ εἰς τὴν νήσον αὐτῶν καὶ ἐκτὸς αὐτῆς εἰς τὸν ὑπερπόντιον κόσμον ἤραναντο, ἐμηχανεύθησαν καὶ κατώρθωσαν, ἔσον ἀφορᾷ τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, τὴν κυριαρχίαν τοῦ κοινσουλίου, τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον, τὰς ἀποικιακὰς κτήσεις, τὸν λαϊκὸν πλοῦτον, κατώρθωσαν καὶ ἐπέτυχον συγχρόνως καὶ πρὸς ὄφελος ἡμῶν. Οὐδείς βεβαίως λαὸς ἐργάζεται εἰς τὸν κόσμον ἐντελῶς ἀποκλειστικῶς δι' ἑαυτόν, τὸ ἐξ ὑπὸ τοῦ ἐνδὸς ἐπιτευχθέν ἐπιφανεῖται καὶ ὁ ἕτερος κατὰ μέτρον τι. Δὲν ὑπάρχει ἕως εἰς τὸν κόσμον ἔθνος τὸ ὁποῖον νὰ ἐξῆσεν καὶ νὰ ἠγωνισθῆ περισσότερο ἀποκλειστικῶς δι' ἑαυτὸ—ἐντελῶς ἐγωιστικῶς—ὅσον τὸ

Ἀγγλικόν. Οἱ εἰς τὴν Γερμανίαν Ἀγγλομανεῖς ἦσαν τρόπον τινα ἡδ-
 χαριστημένοι μόνον μετὰ τὰ ψυχλὰ τὰ ὅποια ἐπιπτον ἐκ τῆς πλουσίας
 Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς.

Εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ταύτην μορφήν τοῦ Πανευρωπαϊσμοῦ, τὴν ὅποιαν
 ἐχαρακτηρίσαμεν ὡς Παναγγλισμόν, παρεσχέθη τοιοῦτοτρόπως σοβαρὰ
 βοήθεια ἐκ Γερμανίας, ἥτις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑποτιμηθῆ, ἀπετέλεσε
 δὲ κατὰ βάθος ὁ Παναγγλισμὸς διὰ τὰ Γερμανικὰ συμφέροντα καὶ τὸν
 Γερμανικὸν χαρακτήρα μεγαλύτερον κίνδυνον ἢ ὁ Πανσλαβισμὸς.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὁ Παναγγλισμὸς ἔσχε πάντοτε διαφορε-
 τικὴν ὄψιν ἢ ὁ Παλλατινισμὸς καὶ Πανσλαβισμὸς. Οὗτος δὲν ἀπεσκόπει
 κυρίως νὰ περιλάβῃ ὑπὸ τὰς πτέρυγας του πολιτικῶς τοὺς λοιποὺς Τευτο-
 νικῆς καταγωγῆς λαούς, ἀλλ' ἐπεζήτησε νὰ μεταβάλῃ αὐτοὺς οἰκονομι-
 κῶς εἰς ἰξαρτήματα τῆς ἀρχαίας Ἀγγλίας. Καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἐπέτυχε
 τοῦτο. Πανταχοῦ ὅπου οἱ Γερμανοὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νέας δι' αὐ-
 τοὺς ἐποχῆς, ἔδρουν εἰς τὰς ὑπερποντίους χώρας ἀποικίας ἢ ἐμπορικῶς
 οἰκοὺς ἐξηγγλίζοντο κατὰ κανόνα εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα
 καὶ διατηροῦντο ἐκεῖ μόνον ὅπου ἦσαν διατεθειμένοι νὰ προσδεθῶσιν
 εἰς τὸ Ἀγγλικόν ἔλκυθρον. Τοῦτο κατωρθώθη ὄχι μόνον εἰς τὰς Ἠνω-
 μένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, ὅπου ὁ Ἀγγλοσχετικισμὸς καὶ
 ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἔσχον πλήρως τὴν ὑπεροχήν, ὄχι μόνον εἰς τὴν Αὐ-
 στραλίαν, Καναδᾶν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἄπω Ἀσίαν,
 εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, καὶ ὅπου ἔλλοθε ἤθελέ τις στρέψαι τὰ βλέμ-
 ματά του. Αὐτοὶ οὗτοι οἱ παγκόσμιοι λιμένες ἡμῶν, τὸ Ἀμβουργον
 καὶ ἡ Βρέμη, μέχρι πρὸ καιροῦ ἔτιζον σπουδαῖον ρόλον πρὸ παντὸς
 ὡς μεγάλα Βρετανικὰ ἐμπορικὰ παρακταθῆκαί. Τὰς χρηματικὰς
 δὲ συναλλαγὰς ἡμῶν διενεργοῦμεν μετὰ τῶν ὑπερποντίων ἐμπορικῶν
 λιμένων δι' ἀποκλειστικῶς Ἀγγλικῶν Τραπεζῶν. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε
 καὶ εἰς τὰς λοιπὰς Τευτονικὰς χώρας.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 19. ἑκατονταετηρίδος ὁ Παναγγλισμὸς ἐστη-
 ρίχθη κυρίως εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικικὸν κράτος αὐτοῦ. Τοῦτο ἔβου-
 λε διὰ τῆς μεγάλης βοηθείας τοῦ ἀγγλικοῦ Τευτονισμοῦ ἐντευθεν
 τοῦ ὠκεανοῦ καὶ εἰς τούτου κυρίως κατώρθωσε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς
 ἡμᾶς καὶ τοὺς λοιποὺς λαοὺς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον καὶ τὴν παγκό-
 σμιον μονοπωλιακὴν οἰκονομίαν του. Τὸ οἰκονομικὸν ὁμοίως τοῦτο μονο-
 πώλιον ἐπεξετάθη εὐρύτερον, καὶ ἢ ἐν λόγῳ σχέσις ἔσχε βραχυπρόθετον καὶ
 πολιτικὴν ὄψιν. Εἰς οἰανδήποτε γωνίαν τῆς Ἑυρώπης ἢ ὅπου ἀλλαγῶν
 ὑφίσταντο πολιτικαὶ ἐριθεὶς ἢ ἀνωμαλίαι, ἐκεῖ ἀσφαλῶς ἡ Βρετανία
 θεὰ ἔβλεπε τὰ συμφέροντά της ἀπειλούμενα καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρά της

και εις τὰ ἐκεῖ εἰατρέχοντα. Σχεδὸν ἐξ ἑκάστης τῶν τοιούτων πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν ἔσχε μέχρι τοῦδε και πολιτικῆ ἢ οἰκονομικῆ κέρδη. Ἐς ἀναλογισθῆ τις μόνον τὸ Γιβραλτάρ, τὴν Μάλταν, τὸ Χόγκ-κεγκ, τὴν Κύπρον και ἄς ἐξετάσῃ πῶς αἱ κτήσεις αὐται, εἰς τὰς ἐποιας τόσον ἐπιβλητικῶς ἀναπαρίσταται ἡ μεγαλοδυναμία αὐτῆς, περιήλθον ὑπὲ τὴν ἀγγλικὴν κυριότητα. Κατὰ τῆς ὑπερδυναμώσεως ταύτης τοῦ πανταχοῦ παρόντος Βρεττανισμοῦ ἀντετάχθησαν μετὰ τὴν κατανίκησιν τῶν Ὑλλανδῶν και Ἰσπανῶν κυρίως μόνον οἱ Γάλλοι και οἱ Ρῶσοι. Οἱ Γερμανοὶ λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς κατατηρήσεώς μας μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων, ἐγκατελείψαμεν ἑαυτοὺς ἀνευ ἀντιστάσεως εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ρεῦμα και διὰ τῆς ἀπολύτου παθητικῆς στάσεώς μας συνετέλεσαμεν οσδαρῶς εἰς τὴν ἐνδυνάμωσιν τῆς θέσεως τῶν Βρεττανῶν. Κατὰ μέγα μέρος, βεβαίως ἀσυνειδήτως, ἀνεδείχθημεν καλοὶ ἐξάδελφοι, μέχρι οὗ κατα τὴν ὀγδόην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος κατενετήσαμεν ἐπὶ τέλους, ὅτι ἡμεῖς θυνάμεθα παντὸς ἄλλου καλύτερον νὰ ὑπερασπίσωμεν τὰ ἔθνικα συμφέροντα ἡμῶν και εἰς τὰς ὑπερποντίους χώρας.

Ὁ Παναγγλισμός ἔχει και ἐτέραν ὄψιν τὴν ὁποῖαν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραβλέψῃ τις. Ὡς γνωστὸν ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὅσον ἀφορᾷ τὴν γλῶσσαν, τὸν πολιτισμὸν και τὰ ἥθη αὐτῆς διετήρησεν Ἀγγλικὸν χαρακτήρα. Οἱ ὀλίγοι Γερμανοὶ, Γάλλοι και Ἰρλανδοὶ οἱ ὅποιοι ἐφύλαξαν αὐτόθι μερικὰ ἰδιώματα τῶν θέλουσι ἀπορροφηθῆ ἐντὸς ὀλίγου χρόνου. Πρόκειται περὶ μεγάλης ἐξελίξεως ἣτις δὲν εἶναι δυνατόν πλέον νὰ ἀνακοπῆ. Νῦν κατοικοῦσι περὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια ψυχῶν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις και ἐν Καναδᾷ, δὲν θὰ βραδύνῃ δὲ τις ἐν τῇ μέλλοντι νὰ ἔχη τὸν ἀριθμὸν τῶν 150—200 ἑκατομμυρίων πρὸ αὐτοῦ. 150 — 200 ἑκατομμύρια λαῶν, εἴτινες ἀπαντες λαλοῦσι τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν! Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστραλίας φέρει τέλειον Ἀγγλοσαξωνικὸν χαρακτήρα, και ἴσως μέχρι τῶν μέσων τοῦ τρέχοντος αἰῶνος ν' ἀνέλθῃ εἰς τὰ 10 ἑκατομμύρια. Ὡσαύτως γίνεται ἐργασία και εἰς τὴν Νότιον Ἀφρικὴν πρὸς ἐξαγγλισμὸν μετὰ προφανῶν ἐπιτυχιῶν, εἰς δὲ τὰς Ἰνδίας ἐπετεύχθη ἐν μέρει τοῦτο. Αἰαν βέσιμοι λοιπὸν προϋποθέσεις προλέγουσιν ὅτι δὲν εἶναι μακρὰν ὁ καιρὸς καθ' ὃν ὁ λαὸς τῶν Βρεττανῶν τοῦ ὁποῖου ὀμιλεῖται ἡ γλῶσσα ἤδη ὑπὸ 150 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων θὰ ἀναπτυχθῆ εἰς ἀπειροπληθῆ και ἰσάριθμον πρὸς τὸν Κινεζικόν, τ. ἔ. εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων. Τὸ μέγα δὲ μέρος τοῦ ἀπειροπληθεοῦς τούτου λαοῦ ἐλπίζεται νὰ συγκρατηθῆ, διὰ τῆς πανισχύρου Βρεττανικῆς ἀποικιακῆς ὀμοσπονδίας, εἰς πολιτικὴν και οἰκονομικὴν ἐνότητα καθὼς και εἰς πολιτικὸν σύνδεσμον συμμαχίας

και επιμαχίας. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικανικὴν συμπολιτείαν τὴν ὁποίαν ἐν προκειμένῳ θεωρήσαμεν ἀδιάσπαστον τμήμα τῶν Παναγγλικῶν κτημάτων παρατηρεῖται ἀληθῶς ζωηρὰ ἀτομικιστικὴ τάσις, ἐν τούτοις ἐλπίζεται ὅτι καὶ μετὰ αὐτὴν θὰ ἐξοικονομηθοῦν τὰ πράγματα. Ἐς ἀναγνώσῃ τις πρὸς τοῦτο μόνον τὰς «American Political Ideas» τοῦ John Fiske, ὅστις παρακολουθεῖ τὰς παναγγλιστικὰς τάσεις τρόπον τινὰ μέχρι τῶν τελευταίων δυνατῶν ἀποτελεσμάτων των. Ὁ Ἀμερικανικὸς ἄλλως τε πολιτισμὸς εἰς τὰς κυρίας βάσεις αὐτοῦ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο ἢ Ἀγγλοσαξωνικὸς καὶ ἕνεκα τῆς γλωσσικῆς ὁμοιότητος διευκολύνεται συγχρόνως καὶ ἡ κοινότης ἕλων τῶν τάσεων εἰς τὴν φιλολογικὴν κίνησιν, εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ ἐν γένει εἰς σύμπασαν τὴν πνευματικὴν ζωὴν. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁμοῦς δύνανται τὶς νὰ παραδεχθῇ προσέγγισιν τινα καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν βίον.

Ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδρασιν τοῦ γιγαντιαίου τούτου Κράτους καὶ εἰς ταύτην θὰ ἐπικρατήσῃ βέβαια ὁ νόμος τῆς ἑλξεως τῆς μάζης, περὶ τοῦ ὁποίου εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ Πανσλαυτισμοῦ ἐγένετο ἡδὴ λόγος. Εἰς τὴν Βρεττανικὴν ὁμοῦς κοσμοκρατορίαν δὲν πρόκειται ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ζήτημα ὁμοιον πρὸς τὸ Ῥωσικόν, δὲν πρόκειται δηλαδὴ καθόλου περὶ σχηματισμοῦ μεγάλης ἐσωτερικῆς καὶ συνεχοῦς γεωγραφικῆς εἰκόνας κράτους. Ὁ Παναγγλισμὸς ἔχει οὕτως εἶπειν μετ' ἑαυτοῦ οὐσιαστικὸν περιεχόμενον. ἔχει πλεονέτερας σάρκας καὶ ὅσα ἢ ὁ Πανσλαυτισμὸς. Δὲν ἀπειλοῦντο λοιπὸν ἀμεσώτερον οἱ λοιποὶ Γερμανικοὶ λαοὶ νὰ καταπιεσθῶσι καὶ ἀπορροφηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ! Οἱ σημερινοὶ χρόνοι μετὰ τὴν Τηλεγραφικὴν καὶ Τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν, μετὰ τοὺς σταθμοὺς τῶν ἀτυρμάτων τηλεγράφων, μετὰ τοὺς Σιδηροδρόμους, τὰ Ἀερόπλοια καὶ Ἀεροπλοῖα ἀναμφιβόλως ἐξυπηρετοῦσι θαυμαστῶς τὴν σύμπληξιν καὶ διατήρησιν κολοσσιαίων Πολιτικῶν Ὁργανισμῶν. Ἐπιφανεῖς Βρεττανοὶ Παναγγλισταὶ πολιτικοὶ ἐκανεληγμένως καὶ ἀνευ συστολῆς ἐδήλωσαν ὅτι δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος καθ' ὃν τὸ Γερμανικὸν ὡς καὶ τὸ Γαλλικὸν Κράτος θὰ ἐκπέσωσιν εἰς τὴν παγκόσμιον πολιτικὴν καὶ οἰκονομίαν εἰς πλήρη ἀσημότητα ἀπέναντι, τοῦ «Greater Britain» καὶ τῆς «Imperial Foederation» αὐτῶν. Ἐστὶν αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἀπέναντι τῆς Ῥωσσίας. Αἱ προειδοποιήσεις αὗται δὲν προσκάλυσαν τὴν προσοχὴν τῶν Ἀγγλομανῶν Γερμανῶν, δυστυχῶς ὡς μὴ ἔφαιλε. Ὁμολογῶ ἀπροκαλόπτως ὅτι τὸ Γερμανικὸν αἶσθημα πάντοτε ταράσσεται ἀκούσθων ἢ ἀναγινώσκων ὅτι τὸ τέρμα καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς πολιτικῆς ἐξελλεξεως τοῦ κόσμου εἶναι ἡ ἀπλή κατανομή αὐτοῦ μεταξὺ τῶν Ἀγγλοσαξωνῶν, τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Κινέζων. Πιθανὸν βεβαίως εἶναι

ἔτι ἐν πάσι τούτοις, ἄτινα ἀκούοντες ἠρεθίζομεθα, περὶ οὐδενὸς ἄλλου κατ' οὐσίαν ἐπρόκειτο ἢ περὶ μελλοντικῶν ὀνείρων. Ἄλλ' ὅμως δυσνόητος θὰ ἦδυνάμεθα νὰ προφυλαχθῶμεν τοῦ κινδύνου, ὅστις ἐκ τῆς Βρεττανίας ἠκάλει ἡμᾶς — καὶ ὅστις ἦδη ἄρκετὰς στενοχωρίας μᾶς ἐπρεξένησεν — καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποβῇ εἰς ἡμᾶς τοῦτ' αὐτὸ ὀλέθριον, ἂν δὲν διεθλέπωμεν αὐτὸν πάντοτε σαφέστερον καὶ ἐν ὀπλιζόμεθα ἐναντίον του. Ὀλίγον βεβαίως ἐπαρηγορούμεθα ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἀπειλὴ αὕτη τῆς καταπίεσεως τοῦ Πολιτισμοῦ ἡμῶν προήρχετο ἀπὸ γλωσσικῶς συγγενεῖς Γεῦτονας καὶ οὐχὶ ἀπὸ Ῥώσους.

Ἐξετάσωμεν τέλος καὶ τὴν ἑτέραν ὄψιν τοῦ Παντευτονισμοῦ — τὸν Παγγερμανισμὸν. Ἐνῶ ἡ Ἀγγλία μακρὰν ἰσταμένη ἐπέδωξε τὴν ἐκτέλεισιν τῶν Παντευτονικῶν ἢ τῶν Παναγγλικῶν αὐτῆς σχεδίων φανερώς ἢ κρυφίως καὶ κατὰ πρῶτιστον λόγον ἐντεθῆεν τοῦ ὠκεανοῦ, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς σχέσεις τῆς Γερμανίας πρὸς τοὺς λοιποὺς Τευτονικοὺς λαοὺς ἐπανλήφθη ἐν μέτρῳ τινι ὅτι εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ῥωσσίας πρὸς τοὺς λοιποὺς Σλαυικοὺς λαοὺς. Ἡ ἀναλογία βεβαίως μέχρι τοῦδε ἦτο ἄπλως μόνον γεωγραφικὴ, καίτοι ἐπὶ μακρὸν χρόνον οἱ συνεργᾶται τῆς «*Revue des deux mondes*» ἐπαρουσίαζον ταύτην πρὸς τοὺς Δανούς, Ὀλλανδοὺς καὶ Ἑλβετοὺς ὡς κίνδυνον ἀμέσως ἀπειλοῦντα τὴν πολιτικὴν αὐθυπαρξίαν αὐτῶν, μέχρις ὅτου ἐσχάτως καὶ ἰθύνοντες Βρεττανοὶ πολιτικοὶ ἐνοχοποίησαν διὰ τὸ αὐτὸ τὴν Γερμανίαν.

Διατὶ ὅμως ἡ Γεωγραφικὴ αὕτη ἀναλογία ἐν πρέπει νὰ ἐξελιχθῇ καὶ εἰς πραγματικῶς πολιτικὴν τοιαύτην! Διατὶ ἡ Γερμανία νὰ μὴ θεωρῆ ἑαυτὴν ὡς ἐνδεδειγμένην πρὸς περισυλλογὴν τῶν μικροτέρων Τευτονικῶν λαῶν καὶ ἱκανὴν νὰ ἐνασκήσῃ ἐπ' αὐτῶν τοιαύτην ἑλκυστικὴν δύναμιν ὅταν ἀξιοὶ ἡ Ρωσσία ἐπὶ τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν! Μετὰ τὰ περὶ Πανσλαβισμοῦ λεχθέντα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀναμάνῃ τις ὅτι ἡμεῖς θὰ κηρύξωμεν τυφλὸν καὶ ἀσύστολον Παγγερμανισμὸν. Οὐδέποτε θὰ συνεβούλευον τὴν Γερμανίαν νὰ συλλάβῃ κατακτητικὰς πόθους ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλβετίαν, τὰς Κάτω Χώρας, τὴν Δανίαν καὶ τὴν Γερμανικὴν Αὔστριαν, κολῶ δὲ ὀλιγώτερον διὰ τὴν Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν. Δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι νὰ μὴ φαντάζονται ἄλλως πως τὰ Τευτονικὰ αὐτῶν ἱεῶδη, ἐγὼ ὅμως τοῦλάχιστον πιστεύω ὅτι ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία τὴν ὅποιαν ἀπολαύουν οἱ γείτονες τῆς Γερμανίας λαοὶ ἀποβαίνει ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν, ἡμεῖς δὲ ἀνευ οὐδαμίας ὑστεροβουλίας ὀφείλομεν νὰ ἐκτιμῶμεν αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἀφίσωμεν ἀνεπαφόν. Καὶ ὡς αὐτύχημα μάλιστα πρέπει νὰ θεωρηταὶ ὅτι εἰς τὰ καθ' ἑκάστον κράτη τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας διετηρήθη μέγα μέρος

της άτομικης ζωής αὐτῶν, οὕτω δὲ διαρκῶς προεφυλάχθημεν ἀπὸ πολιτικὸν σύστημα ὑπερμέτρου συγκεινρώσεως. Τοῦναντίον ὁμως θεωρῶ ὀρθὴν καὶ ἐπωφελῆ τὴν παρ' ἡμῖν ἐσχάτως παρατηρουμένην κίνησιν πρὸς συστηματικὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς φυσικῆς κοινότητος τοῦ πνεύματος καὶ τῶν συμφερόντων, ἧτις ὑφίσταται μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν Τευτονικῶν λαῶν. Ἄπαντες ἀπρὸς αἰ συγγενεῖς Τευτονικοὶ λαοὶ δύνανται νὰ ὠφελθῶσι πλεονέστερα ἐκ τῆς φιλίας ἡμῶν ἢ ἐκ τῆς ἐχθρας μας καὶ εἰς ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς ἡ φιλία των εἶναι ἀρεστοτέρα ἢ ἡ ἐχθρότης των. Πρὸ παντός ἰσχύει τοῦτο διὰ τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις ἡμῶν ὡς καὶ τὰς τῆς συγκοινωνίας. Ἄμοιδια δὲ περὶ τῶν σχέσεων τούτων συνεννόησις θὰ ἐνεδεικνύετο ὡς ἐπιδολλομένη ὑπὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἔλων. Ἡ ἄρα γε δὲν ἀντελήφθησιν σαφῶς τοῦτο, ἀπ' οὗ σύμψας ὁ λαὸς μας ὡς εἰς ἄνθρωπος ἐργάζεται διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον;

Τὸ ὅτι θάλασσαὶ καὶ θαλάσσιοι ὅδοι χωρίζουσι τὴν χώραν ἡμῶν ἀπὸ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας καθὼς καὶ ἀπὸ τῶν Δανικῶν νήσων τοῦτο δὲν ἐκώλυσε τὴν ἀνέκαθεν ἀνάπτυξιν ἀμοιβαίως πυκνῶν ἐμπορικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν σχέσεων. Αἱ θάλασσα εἶναι ἐπίτηδες καὶ ὅδοι συγκοινωνίας, μάλιστα δὲ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος θάλασσα καὶ θαλάσσιοι βραχίονες δὲν ἐξαπλοῦνται εἰς τόσον εὐρείαν κλίμακα ὅσον αἱ μεταξὺ τῶν λατινικῶν χωρῶν, οὐδὲ τόσον εὐρέως ὅσον ἡ θάλασσα ἢ χωρίζουσα τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς Σκανδιναυικὰς χώρας ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν. Ὡς πρὸς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ Ἑλβετίαν δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ διαρρέῃ αὐτὰς ὁ ροὺς τοῦ Ρήνου, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀπαλλαγθῶσι διαρκῶς τοῦ στενοῦ οἰκονομικοῦ συνδέσμου καὶ τῆς ἀμοιβαίας συνεννοήσεως πρὸς τὴν Γερμανίαν. Ὅπως δὲ ὁ Ρήνος τοποθετεῖ τὰς χώρας ταύτας εἰς τὴν σταδιοδρομίαν ἡμῶν τρόπον τινα, τὸ αὐτὸ συντελεῖται ὡς πρὸς τὴν Δανίαν ὑπὸ τῶν θαλασσίων ὁδῶν αἱ ὁποῖαι συνδέουσι τὰς δύο Γερμανικὰς θαλάσσας.

Αἱ γεωγραφικαὶ συνθήκαι ἦσαν πολὺ εὐνοϊκώτεραι εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἢ εἰς τοὺς Σλαβούς ὡς πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς περὶ κοινῆς καταγωγῆς ἰδέας, καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐνοϊκώτεραι ἢ εἰς τοὺς Λατίνους. Θὰ ἦτο ἀράγε πιστευτὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἀφήσωσι πάντοτε ἀπραγματοποίητον τὴν ἰδέαν ταύτην; Ἐὰν ὁ Παγγερμανισμὸς ὡς ἡμεῖς καθωρίσαμεν αὐτὸν ἀνωτέρω δυνηθῇ κατὰ τὰς προσεχεῖς δεκαετηρίδας ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον νὰ πραγματοποιηθῆται, τότε ἡ περὶ εἰρήνης ἐγγύθησις τὴν ὅποιαν μέχρι τοῦ νῦν καὶ μόνη ἢ καθ' ἑαυτὴν ἰσχυρὰ Γερμανία παρεῖχε, θέλει ἐξασφαλισθῆ ἀκόμη περισσότερον, συγχρόνως δὲ ὁ Παναγγλισμὸς θὰ κτυπηθῇ καιριώτατα εἰς τὴν ἐπικίνδυνον αὐτοῦ μορφήν. Τὸ ὅτι βέβαια μέγιστον συμφέρον ἔχει ἡ Γερμανία διὰ διαρκῆ παγίωσιν τῆς

ειρήνης ἐν Εὐρώπῃ, ἕνεκα τῆς ἐν τῇ κέντρῳ αὐτῆς γεωγραφικῆς θέσεώς της εἶναι δυνατὸν νὰ κατίδῃ τι, δι' ἄπλουστάτου συλλογισμοῦ.

Ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ Πανγερμανισμοῦ πρὸς τὸν Παναγγλισμὸν πάντοτε ἀπέσχομεν νὰ ὑπερμαχήσωμεν ὑπὲρ τευτονικῆς ἐχθρότητος ἢ τευτονικοῦ σωδινισμοῦ μεταξύ των. Ἐθεωροῦμεν ὡς καὶ πολλοὶ ἄλλοι μέχρις ἐσχάτων δυνατὴν καὶ εὐκαταὰν τὴν ἐν διαρκείᾳ εἰρήνῃ καὶ φιλίᾳ μετὰ τῆς Ἀγγλίας συμβῆσιν ἡμῶν. Μόνον τοῦτο ἀπακλείετο, τῶν πραγμάτων οὕτω νῦν ἐχόντων: ὅτι τὰ Γερμανικὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα θὰ ἠδύναντό ποτε νὰ συμφωνήσωσι τέσον πρὸς τὰ Ἀγγλικὰ, ἔσον συμφωνοῦσι πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν γερμανικῶν λαῶν.

Ἡ Γερμανία οὐδέποτε ἐπεζήτησεν ὡς ἡ Ἀγγλία παγκόσμιον μονοπώλιον οἰκονομίας καὶ ἐμπορίου, ὡς οὐδὲ κυριαρχίαν ἀπόλυτον τῶν θαλασσῶν καὶ θαλασσιῶν ὁδῶν. Οὕτε μετ' αὐτὴν τὴν πολιτικὴν ἀναγέννησίν της. Ἀπήτησεν ἕως ἴσα δικιτώματα εἰς τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν — θέσιν τιὰ ὑπὸ τὸν ἥλιον — παρά τε τῆς Ἀγγλίας ὡς καὶ παρά τῶν λοιπῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων διὰ ἀντιπροσώπευσιν τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν αὐτῆς συμφερόντων. Ἐν τούτῳ προσέκρουσεν εἰς ἐπίμονον ἀντίστασιν καὶ ἐκπεφρασμένην δυσμένειαν τῆς ἐντεῦθεν τῆς βορείου θαλάσσης ἑξαδέλφης.

Εἰς πλείστας περιστάσεις ἀντελήφθημεν ὅτι αἱ συμπάθειαι τῶν Βρετανῶν ὑπῆρξαν ἐλάχισται καὶ ψυχραί, κατὰ τὴν πολιτικὴν ἡμῶν συνένωσιν ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐθνικὴν ἡμῶν ἀναδιοργάνωσιν. Ὀλίγον δὲ ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὴν συγγένειαν τῶν δύο λαῶν. Ἦδη κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ Γερμανικοῦ Τελωνειακοῦ Συνδέσμου οἱ Βρεττανοὶ πολιτικοὶ ἐκ Λονδίνου καὶ ἐξ Ἀννοδέφρου παρενέβαλον προσκόμματα, εἰς ἑὰ τοὺς πρώτους ἀγῶνας τῆς Γερμανίας ὑπὲρ τοῦ Σλέσβιγ — Ὀλστίν οἱ Ἄγγλοι ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Ῥωσσίας ὑπερμαχῆσαν τῶν Δανικῶν ἀξιώσεων, καὶ ἐ λάρδος Πάλμερστον εἰς τὴν ἀποστροφὴν αὐτοῦ κατ' ἰσχυρὰς θαλασσίας Γερμανίας, προέβη μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ Ἀγγλία θὰ θεωρήσῃ τὰ πρῶτα πολεμικὰ πλοῖα τῆς Γερμανίας ὡς πειρατικά. Μέχρι τοῦ ἔτους ὁμοῦ 1866 ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Αὐστροπρωσσοικὸς ἀνταγωνισμὸς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἐπαγρυπνία καὶ διαρκῆς ἐτοιμότης πρὸς ἀνάμειν τοῦ Ναπολέοντος τοῦ III παρῖχον ἀρκετὰ ἐχέγγυα ὅπως μὴ ἀντιπροσώπευσῃ ἡ Γερμανία τὰ ἑξωτερικὰ καὶ ἰδίως τὰ ὑπερπόντια συμφέροντά της κατὰ τρόπον ἀσύμφερρον εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία τῶν Δυνάμεων, ὅπως ἀντελήφθη ταύτην ἡ Ἀγγλία, ὅπως τὴν συνεκρότησε, καὶ ὅπως τὴν ἐχρειάζετο διὰ τὸ παγκόσμιον αὐτῆς μονοπώλιον τοῦ ἐμπορίου καὶ οἰκονομίας συνεκρετίετο

μέχρι τότε αυτόματως τρόπον τινά και έξ έαυτής έν Ισορροπία, και μόνον τό πολύ κατά της Ρωσσίας, έν αυτή έδεικνυε τάσεις υπερδυναμώσεως, ήδύνατό τις νά στραφή πρὸς επανόρθωσιν της Ισορροπίας ταύτης. — ώς τοῦτο συνέβη έν τῷ Κριμαϊκῷ πολέμῳ τῷ 1854 και έν τῷ Βαλκανικῷ τῷ 1878.

Ἐκτοτε ὅμως και ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1870 τὰ πράγματα ἤλλαξαν. τό δὲ νέον Γερμανικὸν κράτος ὑπεδύλεπετο ὑπὸ της Ἀγγλίας μετ' αὐξανούσης δυσπιστίας και ἀδεξίως ἀποκρυπτομένης ἐχθρότητος εἰς ὅλα τὰ ἐντὸς και ἐκτὸς τῶν ὁρίων αὐτοῦ βήματά του. Ἡ τεραστία ἀνάπτυξις της βιομηχανικῆς παραγωγῆς, τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, της ναυτιλίας, τοῦ λαϊκοῦ πλοῦτου, προκάλεσε τὸν φθόνον και δυσάρεσκειαν τῶν ἐξαδέλφων ἡμῶν. Ἡ σύμπηξις και αὔξησις τοῦ πολεμικοῦ ἡμῶν στόλου θεωρήθη ὑπ' αὐτῶν ὡς κίνδυνος και ἀπειλή της παντοκρατορίας των, τὴν δὲ ἀποικιακικὴν ἡμῶν ἀνάπτυξιν παρεκώλυσαν και παρέδλεψαν ἔπου ἡδυνήθησαν. Ἀγωνιζόμενοι νὰ ἀναπτύξωσι τὴν Imperial Federation αὐτῶν εἰς παμμέγιστον παναγγλικὸν πολεμικὸν τε και οἰκονομικὸν σύνδεσμον, δὲν παρέλειπον ὡσαύτως πρὸ παντὸς νὰ παρασκευάζωνται και δι' ἀγῶνα κατά της Γερμανίας. Εἰς ὅλους δὲ τοὺς γείτονας λαοὺς, ἰδίως εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς και Δανούς, εἰς τοὺς Νορθηγοὺς και Σουηδοὺς δὲν ἔπαυσαν νὰ καλλιεργῶσι ζήζάνια περὶ ἐνδεχομένης Γερμανικῆς παντοκρατορίας και κατακτητικῶν διαθέσεων.

Πῶς ἡ τοιαύτη ἐχθρότης τοῦ Παναγγλισμοῦ πρὸς τὸν Παγγερμανισμὸν ὠδήγησε πρὸς τὴν πολιτικὴν Συνεννόησιν της Ἀγγλίας πρὸς τὴν Γαλλίαν και τὴν Ρωσσίαν και πρὸς τὴν γνωστὴν πολιτικὴν της «περικυκλώσεως» τοῦ Ἐδουάρδου τοῦ VII, δὲν θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ πραγματευθῶ ἐκτενέστερον, καθὼς και οὐδὲ πῶς συνέβη ὥστε νὰ συντελέσῃ ἡ Ἀγγλία τὰ μάλιστα διὰ της συμμετοχῆς της εἰς τὸ νὰ ἐξελιχθῆ ὁ ὑπὸ τῶν Πανσλαβιστῶν προκληθεὶς πόλεμος, εἰς τὸν τρομερώτατον τῶν παγκοσμίων πολέμων ὄλων τῶν χρόνων. Ἡ Ἀγγλία ἠθέλησεν εἰς τοῦτον, ὅπως ρητῶς ἐδήλωσαν οἱ πολιτικοὶ της ἄνδρες, νὰ ὑπερασπίσῃ μόνον τὰ συμφέροντά της και αὐτονοσήτως πρόκειται μόνον περὶ τοῦ πολιτικοῦ και οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ της πρὸς τὴν Γερμανίαν. Ἡθέλησε νὰ «φαραύσῃ εἰς τὰ ἑοῶλα» ὡς πάντοτε συνειθίζει εἰς ὅλας τὰς έν τῷ κόσμῳ ἀνωμαλίας.